

Бібліографічний список публікацій з фондів Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого, підготовлений для Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України. – 2018. – Вип. 1. – Березень, 2018 – 36 с.

Досвід ведення гібридних конфліктів

1. *Антитерористична операція. Мобілізація. Соціальні гарантії учасникам АТО* : практ. посіб. / [упоряд.: Григоренко А. В., Григоренко Л. С.]. — Київ : Центр учб. літ., 2015. — 167 с. : табл. **Б355375** У посібнику подано нормативні документи за темами (зі змісту): правові підстави проведення АТО; правові основи мобілізації в Україні; порядок надання статусу учасника бойових дій особам, які брали безпосередню участь в АТО та в забезпеченні її проведення; соціальні гарантії учасникам АТО; відповідальність за порушення законодавства про військовий обов'язок та військову службу; тимчасові заходи на період проведення АТО; соціальні виплати та допомога особам, переміщеним з району проведення АТО; здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням АТО. Видання розраховано

2. **Ар'єв В. Наслідки шоуменізації країни** : автор "Закритої зони", народний депутат Володимир Ар'єв розповів про своє бачення українського інформаційного простору / Володимир Ар'єв ; бесіду вела Наталя Іщенко // День. - 2018. - 7-8 берез. (№ 41-42). — С. 25, 28. *Бесіда з тележурналістом, головою підкомітету з питань міжпарламентських зв'язків Комітету Верховної Ради України у закордонних справах, віце-президентом Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) Володимиром Ар'євим про причини його рішення стати ведучим програми журналістських розслідувань "Закрита зона" на телеканалі "Прямий". Охарактеризовано ситуацію в інформаційній сфері України і наголошено на необхідності дзеркальних та адекватних відповідей на інформаційні виклики в умовах гібридної війни, розв'язаної Російською Федерацією (РФ). Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/media/naslidky-shoumenizaciyi-krayiny1>*

3. **Біленчук П. Стратегія забезпечення кібербезпеки в гібридній війні:** світовою спільнотою тероризм визнаний найгострішою проблемою сучасності, загрозою для функціонування всієї системи міжнародної безпеки. Сьогодні тероризм представляє собою реальну загрозу будь-якій державі і рівень його суспільної небезпеки постійно зростає. Під впливом численних факторів у політичній, економічній, соціальній, релігійній сферах діяльності суспільства він постійно змінює форми, поступово набуваючи своїх крайніх проявів. / Петро Біленчук, Володимир Кулик // Юридичний вісник України. - 2018. - 1-18 січ. (№ 1/2). — С. 18-19. *Зазначено, що своєчасне планування й реалізація заходів забезпечення кібербезпеки та інформаційного протистояння на глобальному й регіональному рівнях стає одним із пріоритетних завдань держави. Україна не просто може, а вимушена перестати концентруватися виключно на оборонних заходах. Маючи один із найкращих у світі людських потенціалів, фахівців з ІТ, здатність працювати швидко та ефективно, високу мотивацію до протистояння зовнішній агресії, держава повинна робити ставку не лише на оборонні технології, а й на наступальні, в тому числі*

кіберозброєння.

Текст: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/strategiya-zabezpechennya-kiberbezpeky-v-gibrydnij-vijni/>

4. **Братко К. Указ Президента дасть старт операції Об'єднаних сил на Донбасі** : військові переконані, що наша держава поверне не лише контроль над тимчасово окупованими районами Донеччини та Луганщини, а й Крим / Катерина Братко // Урядовий кур'єр. - 2018. - 7 берез. (№ 46). — С. 1-2. *Надано інформацію про брифінг офіцера управління правового забезпечення Генштабу Збройних сил України (ЗСУ) Юрія Боброва, під час якого він прокоментував хід реалізації Закону "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях". Було повідомлено про створення Міністерством оборони та Генеральним штабом Збройних сил України 8 робочих груп, які розробляють необхідні підзаконні акти та пропозиції щодо внесення змін у чинне законодавство України. Зазначено, що закон визнає діяльність збройних формувань Російської Федерації (РФ) та окупаційної адміністрації цієї країни у Донецькій та Луганській областях незаконною та такою, що суперечить нормам міжнародного права. Важливою є норма визнання Російської Федерації державою-окупантом. Законом передбачено, що командувач Об'єднаних сил реалізує свої повноваження через об'єднаний оперативний штаб ЗСУ. Початок операції Об'єднаних сил на Донбасі буде санкціоновано указом Президента України.* Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/ukaz-prezidenta-dast-start-operaciyi-obyednanih-si/>.

5. **Верховна Рада України ухвалила закон про додаткові соцгарантії для учасників АТО** // Народна армія. - 2018. - 15 берез. (№ 11). — С. 2. *Огляд окремих змін, внесених Верховною Радою до Закону України "Про реабілітацію інвалідів України" щодо встановлення групи інвалідності учасникам антитерористичної операції"; коментар голови Комітету у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та людей з інвалідністю Олександра Третьякова.* Текст: <http://na.mil.gov.ua/61535-rada-uhvalyla-zakon-pro-dodatkovyi-sotsgarantiyi-dlya-uchasnykiv-ato>.

6. **Верховський В. Неминуче повернення Криму** / Валерій Верховський // Кримська світлиця. - 2018. - 2 берез. (№ 9). — С. 1, 4. *Розглянуто стратегічні підходи Росії щодо України, один з яких реалізується на сучасному етапі, а саме – відторгнення південних і східних територій від України та нав'язування українцям виснажливої війни з метою розвалу країни. Окреслено можливі шляхи повернення анексованого Криму до складу України. Зазначено, що справжнє повернення Криму можливе лише тоді, коли Україна продемонструє успішність власної моделі розвитку.* Текст: [baksfjZAhUCAZoKHThtDU0QFggmMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fkrymsvitlytsia%2Fposts%2F1216268811841487&usq=AOvVaw2IGcSd-CWYsUYMljdtGuVD](https://www.facebook.com/2Fkrymsvitlytsia/posts/1216268811841487?usq=AOvVaw2IGcSd-CWYsUYMljdtGuVD).

7. **Вклоняємось доземно українському солдату.** — 4-те вид. — Київ : Нар. армія, 2017. — 195, [1] с. : іл., фот., [8] арк. фот. — ISBN 978-966-97741-0-1. **Б355280** *Видання розповідає про героїчних захисників України – учасників Антитерористичної операції на сході України. За кожною історією – справжній герой, який самовіддано любить і служить Батьківщині, віддаючи всі свої сили і своє життя для добра українського народу, його свободи і державності, могутності і процвітання. На прикладах таких захисників Вітчизни виховуватимуться прийдешні покоління українців. Книга, яка включає розділи: "Слава героям – синам України!", "Герої не вмирають!" а також списки нагороджених учасників АТО, має всі підстави бути настольною в кожного свідомого українця*

8. **Волошина Л. Друге дихання для "руського міра"** / Лариса Волошина // День. - 2018. - 7-8 берез. (№ 41-42). — С. 23. *Розглянуто ситуацію навколо поширення в Україні ідеологем, які мають стати основою для реваншу "руського міра". Висловлено думку щодо діяльності деяких політиків, науковців та журналістів, які пропагують ідею капітуляції та "примирення" з агресором. Наголошено на необхідності об'єднання українського суспільства навколо базових національних цінностей заради побудови незалежної Української держави.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/polityka/druge-dyhannya-dlya-russkogo-mira>.

9. **Ворожбит О. Невидима війна. Дії Росії напередодні та під час виборчих кампаній у ключових країнах Заходу змушують останніх вкотре переосмислювати свою кібербезпеку** : під час нещодавньої Мюнхенської конференції з безпеки питання кіберзагроз було одним із ключових для обговорення. Хоча теми таких подій визначають задовго до початку перших панелей, утім, для цієї було достатньо й гарячих прикладів. Першого дня роботи конференції комісія Роберта Мюллера винесла звинувачення 13 росіянам і трьом компаніям РФ щодо російського втручання в американські вибори 2016 року. Преса відразу назвала ці обвинувачення початком "нового юридичного фронту", адже вперше вони стосувалися саме громадян Росії. Радник президента США з національної безпеки Герберт Макмастер під час виступу на заході назвав висунуті спецпрокурором Робертом Мюллером звинувачення "беззаперечними" свідченнями російського втручання / Ольга Ворожбит // Український тиждень. - 2018. - № 9-10 (2-15 берез.). — С. 27-28. - (Тема номера: Кібербезпека). [Http://tyzhden.ua/World/210172](http://tyzhden.ua/World/210172).

10. **Вус Р. Інформація стала зброєю** : фантазія російських пропагандистів у створенні фейків не має меж, а сучасні технології дозволяють їм поширюватися як паразитам / Роман Вус // Народна армія. - 2018. - 7 берез. (№ 11). — С. 11. *Розглянуто питання особливості ведення інформаційної війни Російської Федерації проти України, зокрема, використання фейкової інформації у соцмережах; подано міжнародний досвід у боротьбі з інформаційними загрозами: створення у США центру боротьби з дезінформацією; досвід Великої Британії, де навчатимуть розрізняти фейки через мобільну гру* Текст: <http://na.mil.gov.ua/61305-informatsiya-stala-zbroyeyu>.

11. **Гаврилюк К. К. Подолання політичної кризи в Україні в умовах гібридної війни: інформаційна складова** // К. К. Гаврилюк // Держава і право: зб. наук. пр.. Серія Політичні науки. Вип.. 76 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во "Юридична думка", 2017. — С. 154-167. — **Бп14476-76** (політ. науки) *Проаналізовано особливості інформаційної політики держави за умов гібридної війни та політичної кризи. Розглянуто основні інформаційно-комунікативні прийоми та технології інформаційних атак та визначено основні завдання влади в напрямку формування інформаційного простору та захисту національних інтересів у контексті інформаційної безпеки*

12. **Гаврош О. Закарпаття як полігон для ворожих спецслужб** / Олександр Гаврош // Шлях перемоги. - 2018. - 14 берез. (№ 11). — С. 5. *Проаналізовано ситуацію на Закарпатті, де останнім часом спостерігається активізація ворожої агентури, яка організувала низку провокацій. Зазначено, що Закарпаття займає особливе місце в агресивній політиці Російської Федерації (РФ) щодо України, зокрема, Росія намагається залучити для реалізації своїх планів угорську сторону, яка також зацікавлена у зміні ситуації в регіоні. Охарактеризовано ініціативи представників влади Угорщини щодо приїзду на Закарпаття спеціальної місії Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та надання області автономії.*

13. **Грант Г. Путін мусить знищити таку Україну, яка існує зараз** : залишити її недоторканою означає знищення його і його амбіцій. Він мусить вигравати

війну також через свої військові злочини: масові могили, тортури на Донбасі та в Криму та збиття літака рейсу МН-17 / Глен Грант // Високий замок. - 2018. - 8-14 лют. (№ 15). — С. 4. - (Стаття написана на основі відкритого листа Глена Гранта до Президента України Петра Порошенка. – Джерело: "Київ Пост" (Kyiv Post).- Переклад: Юрія Брекхарія.). Стаття військового експерта, полковника Королівських збройних сил (Велика Британія), колишнього радника міністра оборони України, у якій Гленом Грантом ретельно проаналізовані й окреслені найнебезпечніші політичні та військові проблеми для України, причини російсько-український конфлікт та шляхи врегулювання військового конфлікту, сучасний стан Збройних сил України. Британським військовим експертом надано головні кроки реформування Збройних сил України (ЗСУ). Підкреслено необхідність негайного вирішення кадрової політики в українській армії. Рекомендовано переосмислити систему лідерства в українській армії. Текст: <https://wz.lviv.ua/blogs/364891-putin-musyt-znyshchyty-taku-ukrainu-iaka-isnuie-zaraz>.

14. **Давидюк М. Як працює путінська пропаганда** /Микола Давидюк. – Київ: Смолоскип, 2016. – 190 с. – **A781858** Досліджено явище гібридної війни та її зв'язку з поняттям «руського міра». Показано суть путінської пропаганди як одного із засобів гібридної війни та наведено приклади маніпуляції свідомістю людей. Висвітлено питання протидії медійній пропаганді та охарактеризовано методи боротьби з гібридним сепаратизмом Російської Федерації.

15. **Давидюк М. Як працює путінська пропаганда** /Микола Давидюк. – Київ: Смолоскип, 2016. – 190 с. – **A781858** Досліджено явище гібридної війни та її зв'язку з поняттям «руського міра». Показано суть путінської пропаганди як одного із засобів гібридної війни та наведено приклади маніпуляції свідомістю людей. Висвітлено питання протидії медійній пропаганді та охарактеризовано методи боротьби з гібридним сепаратизмом Російської Федерації.

16. **Джемилев М. Мустафа Джемилев: "После аннексии в Крым из России и с оккупированных территорий Донбасса завезли, по разным данным, от 850 тысяч до одного миллиона человек"** : 16 марта 2014 года Кремль, нарушив международное и украинское законодательства, устроил в Крыму "референдум" о статусе полуострова / Мустафа Джемилев ; беседу вела Ольга Бесперстова // Факты и комментарии. - 2018. - 15-21 марта (№ 11). — С. 5, 6. Інтерв'ю народного депутата України, одного з лідерів кримськотатарського руху Мустафи Джемілева про події, які передували анексії Криму, та про те, як зараз живуть у Криму Текст: <http://fakty.ua/documents/fascicle/last.pdf>.

17. **Дороговкази для столітньої дипломатії** // Дзеркало тижня. - 2018. - 3-16 берез. (№ 8-9). — С. 6. В статті колишнього дипломата, який побажав залишитися невідомим, окреслено основні завдання та напрями діяльності української дипломатії в умовах збройної, політичної, економічної, гуманітарної, інформаційної та гібридної агресії Російської Федерації проти України, а саме: зміцнення намірів держав світу підтримувати Україну проти Російської Федерації (РФ); вивчення противника (ворога), створення адекватної картини агресора і надання рекомендацій до дій урядові та президенту; пошук надійних партнерів та союзників в протидії агресивній політиці Росії; певна корекція географічних пріоритетів тощо. Наголошено, що для успішного виконання цих завдань обов'язково потрібна експертна дискусія і толерантність до пропозицій. Текст: <https://dt.ua/international/dorogovkazi-dlya-stolitnoyi-diplomatiyi-271016.html>

18. **Іщенко Н. Інформаційна політика, що не веде до перемоги?** : уряд затвердив програму "відновлення та розбудови миру" на сході України / Наталя Іщенко // День. - 2018. - 12-13 січ. (№ 3-4). — С. 25, 28. Висвітлено проблеми протидії

гібридній агресії Росії в інформаційній сфері, зокрема, перспективи реалізації затвердженої урядом Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України та рішення Ради національної безпеки і оборони "Про доктрину інформаційної безпеки України".
Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/media/informaciyna-polityka-shcho-ne-vede-do-peremogy>

19. **Іщенко Н. Чи може бути цензура гіршою за смерть?** : міжнародні організації продовжують ігнорувати війну в Україні / Наталя Іщенко // День. - 2018. - 7-8 берез. (№ 41-42). — С. 29. *Йдеться про оприлюднений організацією Freedom House черговий рейтинг "Свобода у світі-2018", в якому Україна зарахована до категорії "частково вільних країн" та у негативному світлі згадуються санкції, запроваджені українською владою щодо популярних російських соціальних мереж та інтернет-ресурсів, припинення мовлення деяких російських медіа в Україні та заборона окремим російським журналістам в'їзду в Україну. Розглянуто проблему свободи слова та діяльності вільних засобів масової інформації (ЗМІ) як демократичних інституцій в умовах гібридної агресії Російської Федерації (РФ) проти України. Зазначається, що рекомендації медіаюристів щодо застосування принципів свободи слова під час війни кардинально відрізняються від підходів Freedom House і базуються на постулатах, згідно з якими сторона-агресор не має права на свободу слова в країні, яку вона атакує. Як свідчить світовий досвід, це – необхідний самозахист в умовах агресії, до якого вдавалися всі західні демократичні держави під час війни.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/media/chy-mozhe-buty-cenzura-girshoyu-za-smert>.

20. **Казанський Д. "ЛДНР". Процес без прогресу** : з початку 2018 року на фронті відносно спокійно. Інтенсивність обстрілів зменшилася, хоча українська армія все ще зазнає втрат. Тривають також перемовини щодо миротворців. Принаймні на введення миротворчих контингентів сьогодні згодні всі сторони конфлікту. Проте формат миротворчої місії поки що не визначений. Росія наполягає, що може йтися тільки про безпеку місії ОБСЄ, а миротворці повинні перебувати на лінії розмежування. Натомість Україна хоче здобути контроль над своїми кордонами (цю позицію підтримують і США). Текст: <http://tyzhden.ua/Society/210181> / Денис Казанський // Український тиждень. - 2018. - № 9-10 (2-15 берез.). — С. 4-6. - (Тенденція).

21. **Карпюк Г. Інформаційна війна : хочеш перемоги — наступай** / Геннадій Карпюк // Урядовий кур'єр. - 2018. - 21 лют. (№ 36). — С. 5. *Розглянуто проблему протидії інформаційній війні, в ході якої Росія використовує дезінформацію, пропаганду і соцмережі для розколювання суспільства й посилення соціальної конфронтації. Зазначено, що Україна – фактично передовий полігон і лабораторія, де Росія випробовує технології інформаційної війни, спеціальних медіа-операцій та соціальної інженерії. Наведено коментарі урядовців та експертів щодо контрзаходів, які необхідно вжити в інформаційній сфері. Заступник міністра інформаційної політики України Дмитро Золотухін наголошує на важливості створення платформи "Україна – НАТО" з протидії гібридним загрозам та пропонує застосувати науково обґрунтовану методологію для ідентифікації так званого хейтспічу (мова ворожнечі). Охарактеризовано тактику та методи інформаційної війни, розгорнутої Росією: використання так званих експертних оцінок, які нав'язують думку, що Україна приречена на вічний статус "фейл стейт" (нежиттєздатна держава-невдаха); поширення різноманітних фейків, які повинні посилити в суспільстві негативні емоції (страх, розчарування, зневіру). Висвітлено поняття "смилова війни", агентами якої є публічні люди (письменники, режисери, діячі культури, спорту тощо), і канали впливу якої на суспільні настрої набагато ширші, ніж в інформаційній війні. Висвітлено досвід країн Балтії в сфері протидії поширенню ідеологічного*

контенту, ворожого до цих країн.
Текст: <https://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/informacijna-vijna-hochesh-peremogi-nastupaj/>

22. **Карпюк Г. Інформаційна війна: український полігон** : як протидіяти агресії й пропаганді в медіа-просторі / Геннадій Карпюк // Україна молода. - 2018. – 20 берез. (№ 31). — С. 8. *Зазначено, що Україна фактично є передовим полігоном і лабораторією, де теперішня Росія випробовує технології інформаційної війни, спеціальних медіа-операцій та соціальної інженерії. Викладено інформацію про появу в Україні фахівців із нових інформаційних воєн, які накопичили цікавий досвід протидії сучасним викликам у сфері інформаційної безпеки. Подано інформацію заступника міністра інформаційної політики Дмитра Золотухіна про проведення у Гельсінки Першого установчого семінару центру, створеного ЄС для запобігання гібридним безпековим загрозам. Наголошено, що Компанія ІІІ IT Group розробила практичну технологію кількісного виміру інформаційного впливу, ідеєю якого є реалізація системи стратегічного моніторингу, яка визначала й охоплювала б усі види загроз, яким піддається Україна. Встановлено, що у рамках цієї технології можна визначити мету, завдання та роль кожного впливу, атаки чи інформаційної диверсії.*
Текст: <http://umoloda.kiev.ua/number/3288/188/121600/>.

23. **Карпюк Г. Феномен постправди : перевагу в інформаційній війні матиме той, чия точка зору на факт перемає в суспільному дискурсі** / Геннадій Карпюк // Народна армія. - 2018. - 15 берез. (№ 11). — С. 12-13. - Джерело: "Цензор.НЕТ": https://censor.net.ua/blogs/3053653/fenomen_postpravdi". *Розглянуто питання здійснення Російською Федерацією потужної інформаційно-медійної підтримки власних інтересів у світі; акцентовано увагу на тому факті, що "Україна фактично є передовим полігоном і лабораторією, де теперішня Росія випробовує технології інформаційної війни, спеціальних медіаоперацій та соціальної інженерії"; висвітлено проблему пошуків ефективних шляхів протистояння інформаційній агресії; наведено нові форми інформаційної пропагандистської маніпуляції, які використовує Росія, зокрема, емоціогени, смислові атаки або смислові війни (які передували анексії Криму та агресії на Донбасі).*

24. **Кібербезпека: до Сенату США внесли законопроект про співпрацю з Україною** // Народна армія. - 2018. - 1 берез. (№ 9). — С. 2. *За повідомленням на сторінці у Фейсбук Посольства України в США щодо внесення на розгляд Сенату США дзеркальної версії проекту Закону про співпрацю з Україною з питань кібербезпеки, який схвалила Палата представників.* Текст: <http://na.mil.gov.ua/files/pdf/5541-%2801-03-2018%29.pdf>

25. **Командувач Об'єднаних сил Генерал-лейтенант Сергій Наєв: "Мета нашої операції – звільнення Донбасу від російських загарбників"** : призначення командувача Об'єднаних Сил, операцію яких передбачено законом України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях", стало знаковою подією для усього українського суспільства. Адже саме із змінами у характері дій на Донбасі та з новим командуванням ООС [Операції Об'єднаних сил] українці пов'язують надії на звільнення окупованих територій та на завершення виснажливої та кривавої війни. Про бачення поточної ситуації та майбутніх кроків з поновлення територіальної цілісності України ... розповів новопризначений Командувач Об'єднаних Сил генерал-лейтенант Сергій Наєв. // Народна армія. - 2018. - 22 берез. (№ 12). — С. 2.

26. **Костенников А. Бывший пленный Анатолий Костенников: "Я знал, что Родина спасет меня"** / Анатолий Костенников // Луганщина.ua. - 2018. - 7 берез. —

С. 5. Подано розповідь Анатолія Костенникова, одного з 73-х полонених, якого, за обміном в останні дні 2017 року, вдалося повернути із катівні бойовиків. Українець розповів, що був заарештований, коли просто їхав на велосипеді через лінію розмежування, про 14 місяців ув'язнення та про своє звільнення, де під Краматорськом колишніх полонених зустрів Президент України Петро Порошенко. Текст: <http://vistilug.com.ua/uk/news/1774-byvshii-plennyi-anatolii-kostennikov-ya-znal-chto-rodina-spaset-menya/>.

27. **Кравченко К. О. Соціально-психологічні детермінанти виникнення бойового стресу у віщковослужбовців – учасників антитерористичної операції** / К. О. Кравченко, О. В. Тімченко, Ю. М. Широбоков ; Держ. служба України з надзвичайн. ситуацій, Нац. ун-т цив. захисту України. — Харків : НУЦЗУ, 2017. — 186 с. : іл., табл. — Бібліогр.: с. 147–164. **A783602** *Монографія присвячена дослідженню соціально-психологічних детермінант виникнення бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції (АТО). Здійснено всебічний аналіз поняття "бойовий стрес", виділено та обґрунтовано основні підходи щодо визначення його сутності та змісту. Проведено психологічний аналіз ситуаційно-середовищних, соціально-політичних, супутніх та власне психологічних чинників виникнення бойового стресу у військовослужбовців – учасників АТО. Монографія підготовлена для психологів міністерства оборони України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Видання буде корисним також усім тим, хто залучається до надання психологічної допомоги екс-комбатантам, а також курсантам та студентам Національного університету цивільного захисту України, які навчаються за спеціалізацією "Екстремальна та кризова психологія"*

28. **Крутій В. О. Гібридна війна: складність концептуальних наративів** / В. О. Крутій // Держава і право: зб. наук. пр.. Серія Політичні науки. Вип.. 76 / Ін-т держави і права ім.. В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во "Юридична думка", 2017. – С. 14-24. – **Бп14476-76** (політ. науки) *Розглянуто сутність гібридної війни на основі порівняльного аналізу її дефініцій. Доведено першість західних країн у концептуальному осмисленні сутності гібридних війн та необхідності державного регулювання на гібридні загрози. Деталізовано російське бачення гібридних війн. Вказано на гібридний характер російського воєнно-політичного впливу на Україну в сучасних умовах*

29. **Кузьо Т. Тарас Кузьо: "Нужно, чтобы украинская элита несла ответственность за происходящее в стране"** / Тарас Кузьо ; беседу вела Ирина Бесперстова // Факты и комментарии. - 2018. - 7-14 марта (№ 10). — С. 4. *Інтерв'ю із британським політологом українського походження, експертом з історії та політики незалежної України та пострадянського простору, науковим співробітником інституту європейських, російських та євразійських досліджень при Школі міжнародних справ Університету Джорджія Вашингтону та Центру трансатлантичних відносин при Університеті Джонса Хопкінса щодо свого бачення конфлікту на Донбасі, деокупації Криму, прогнозу стосовно майбутнього президентського марафону і можливого складу наступного парламенту, боротьби з корупцією та позитивних зрушеннях в Україні.* Текст: <http://fakty.ua/260624-taras-kuzo-putina-v-gaage-my-ne-uvimid-potomu-chto-mezhdunarodnaya-politika-licemernanr>.

30. **Кулеба Д. Преодолевая гнев : задача украинцев на ближайшие два года – сопротивляться любым внешним попыткам заставить нас в состоянии ярости сделать ошибочный выбор. Уж слишком высока будет его цена** / Дмитрий Кулеба // Новое время страны. - 2018. - № 10 (15 марта). — С. 22. - (Мнение. Методы России). *Стаття Постійного представника України при Раді Європи.*

31. **Куш П. Уроки ненависті** / Павло Куш // Урядовий кур'єр. - 2018. - 21 берез. (№ 54). — С. 1, 3. *Йдеться про уроки "громадянськості", які введено замість уроків української мови та літератури у шкільну програму для всіх класів у школах на тимчасово окупованій території Донеччини, в ході яких дітей свідомо налаштовують проти України. Зазначено, що концепція "громадянськості" для дітей Донбасу – практично копія російської пропаганди про неминучість війни і заклики до готовності захищатися від ворогів, які оточують звідусіль. Найстрашнішими ворогами названо Україну та Америку. Наголошено, що так званий "руській мір" продовжує спотворювати свідомість дітей, і щоб повернути їх до нормального життя знадобляться в майбутньому значні зусилля.* Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/uroki-nenavisti/>.

32. **Левус А. Росія та внутрішньополітична боротьба за владу в Україні** / Андрій Левус, Борис Потапенко // Шлях перемоги. - 2018. - 28 берез. (№ 13). — С. 4-5. *В статті голови підкомітету з питань державної безпеки Комітету Верховної Ради України (ВРУ) з питань національної безпеки і оборони Андрія Левуса та в.о. голови Ради Українських Державницьких Організацій Світу Бориса Потапенка розглянуто ключові загрози сучасності та шляхи подолання політичної кризи. Зазначено, що за чотири роки військового конфлікту та гібридної війни, яку розв'язала Російська Федерація (РФ) проти України, Росія не змогла здійснити свій план "блискавичної війни" щодо Криму та частини Донбасу. Наголошено, що зовнішня політика Росії на сучасному етапі спрямована на протистояння Заходу та регіональне переслідування держав – колишніх членів СРСР. Охарактеризовано фундаментальні загрози внутрішньодержавної та внутрішньої безпеки, вирішення яких допоможе визначити політичну траєкторію України та її місце в західному світі: загроза повномасштабного наступу Росії; інтенсифікація Росією гібридної війни проти України у військовій, політичній, економічній та інформаційній сферах; зумовлена дуалізмом влади загроза повернення авторитаризму в Україні, що постійно проявляється в конфліктах та змаганнях між окремим гілками влади. Висловлено думку, що для успішного розвитку Української держави необхідна конституційна реформа та зміна політичних еліт.* Текст: <https://censor.net.ua/blogs/3056894/rosya-ta-vnutrshno-politichna-borotba-za-vladu-v-ukrain-moya-stattya-dlya-amerikanskogo-vidannya-defense>

33. **Лизанчук В. Посилюймо інформаційно-психологічну безпеку в умовах гібридної війни** / Василь Лизанчук // Слово Просвіти. - 2018. - 22—28 берез. (№ 12). — С. 2. *Зазначено про виваженість реформування державного телерадіомовлення у Суспільне. Порушено проблему скорочення журналістів. Приділено увагу деяким положенням Закону України "Про Суспільне телебачення і радіомовлення України". Обгрунтовано, що гібридна війна Російської Федерації проти України спонукає по-новому сповідувати стандарти журналістської професії.* Текст: <http://slovoprosvity.org/2018/03/26/posylyujmo-informatsijno-ee%80%84psycholohichnu-bezpeku-v-umovah-hibrydnoji-vijny-rosiji-proty-ukrajiny/>.

34. **Лубчак В. "Україна створила медіапрецедент"**: Петро Порошенко підписав закон про тимчасові дозволи на мовлення в зоні АТО та прикордонних районах / Вадим Лубчак // День. - 2018. - 12-13 січ. (№ 3-4). — С. 29. *Йдеться про Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо тимчасових дозволів на мовлення в зоні проведення антитерористичної операції та прикордонних районах України", мета якого – унормувати прискорену видачу тимчасових дозволів на телерадіомовлення "на територіях, найбільш вразливих до зовнішнього негативного інформаційного впливу".* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/media/ukrayina-stvorila-mediaprecedent>

35. **Машовець К. "Путінський цугцванг"** : цей термін із шахів означає "примушення до ходу", коли будь-який твій наступний хід лише послабляє твої позиції на шаховій дошці, дуже точно передає нинішнє становище керівництва Кремля. У нього для утримання свого "місця під сонцем" залишається обмаль часу та можливостей / Костянтин Машовець // Народна армія. - 2018. - 15 берез. (№ 11). — С. 3. *Висвітлено позицію та дії Російської Федерації у світлі останніх домовленостей, досягнутих під час засідання тристоронньої контактної групи у Мінську щодо врегулювання збройного конфлікту на Донбасі та стосовно планів щодо введення миротворчої місії на сході України.* Текст: <http://na.mil.gov.ua/files/pdf/5543-%2815-03-2018%29.pdf>.

36. **Машовець К. Чому Кремль зупинився, або що приховує Путін ...** : як свідчать російські документи, через загрозу різкого зростання втрат серед власних кадрових військовиків улітку — восени 2014 року путінський режим був вимушений обмежити свою агресію на Донбасі / Костянтин Машовець // Народна армія. - 2018. - 22 берез. (№ 12). — С. 14. *За матеріалами розслідування, яке спричинило гучний резонанс в інформаційному просторі Росії, проведеного групою українських військових журналістів з групи "Інформаційний спротив" щодо втрат серед російських кадрових військовослужбовців у ході вторгнення на територію України у 2014-2015 роках,*

37. **Мороз Т. Вони не змогли залишитися вдома, коли на війні гинуть їхні чоловіки, сини, друзі, або про переоцінку ролі жінки в українському війську** / Тетяна Мороз // Народна армія. - 2018. - 7 берез. (№ 10). — С. 4. *Визначено роль жінок в армії, обґрунтована потреба наявності у війську жінок-військовослужбовців; огляд положень законопроекту № 6109 (Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях), який вже прийнято Верховною Радою України у першому читанні: коментар голови підкомітету з питань гендерної рівності і недискримінації Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин Ірини Суислової.* Текст: <http://na.mil.gov.ua/61301-vony-ne-zmogly-zalyshytysyavdoma-koly-na-vijni-gynut-yihni-choloviky-syny-druzi-abo-pro-pereotsinku-rolizhinky-v-ukrayinskomu-vijsku>.

38. **Мотивація українських добровольців : у Національному музеї історії України відкрили виставку "Добровольці – історія нескорених", присвячену Дню українського добровольця. В експозиції представлено шеврони та бойові прапори добровольчих батальйонів і регулярних підрозділів Збройних сил України** // Слово Просвіти. - 2018. - 22—28 берез. (№ 12). — С. 11. *Надано відомості про виставку, присвячену подіям, що відбуваються на Сході України. Зазначено, що виставка має три розділи "Передумови" (деякі медалі учасників Революції Гідності, агатаційна друкована продукція тощо), "Боротьба" (особисті речі загиблих бійців АТО та нагороди) та "Волонтерство" (речі, які волонтери передали в зону АТО, та нагороди учасників волонтерського руху).* Текст: <http://slovoprosvity.org/2018/03/26/motyvatsiya-ukrajinskyh-dobrovoltziv/>.

39. **Наєв С. Генерал-лейтенант, командувач Об'єднаних сил Сергій Наєв: "Мета нашої операції – визволення Донбасу від російських загарбників"** / Сергій Наєв // Урядовий кур'єр. - 2018. - 23 берез. (№ 56). — С. 1, 5. *Подано інтерв'ю Укрінформу новопризначеного командувача Операції Об'єднаних сил (ООС) генерал-лейтенанта Сергія Наєва про бачення поточної ситуації та майбутні кроки з поновлення територіальної цілісності України. Зазначено, що однією з функцій ООС є координація і контроль за діяльністю військово-цивільних адміністрацій у Донецькій та Луганській областях в сфері національної безпеки і оборони. Наголошено, що Президент України – Головнокомандувач Збройних сил – поставив чітке завдання Збройним силам України*

(ЗСУ), іншим збройним формуванням і правоохоронним органам бути готовими не лише до ведення оборонних дій, а й до повного визволення окупованих територій. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/general-lejtenant-komanduvach-obyednanih-sil-sergi/>.

40. **Небоженко В. На порозі вирішальних випробувань** : Віктор Небоженко: "Україна пішла "шляхом Кучми", а не "шляхом Марчука". І це призвело до того, що на сьогодні ми вже практично вичерпалися" / Віктор Небоженко ; бесіду вів Іван Капсамун // День. - 2018. - 7-8 берез. (№ 41-42). — С. 4-5. *Бесіда з політологом Віктором Небоженком, в ході якої він проаналізував новітню історію України за роки незалежності та поточну політичну ситуацію. Висловлено думку щодо дискусії в суспільстві довкола форми правління для України: президентська чи парламентська республіка. Охарактеризовано ситуацію напередодні парламентських та президентських виборів. Розглянуто проблеми врегулювання ситуації на Донбасі та поліпшення відносин з державами-сусідами: Угорщиною, Польщею, Румунією.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/na-porozh-vyrishalnih-vyprobuvan>

41. **Новопрудский С. Противоядие против Кремля** : даже если Великобритания признает вину России в отравлении экс-полковника ГРУ Сергея Скрипаля, есть ли способ наказать Кремль, который в последнее время упивается своей вседозволенностью? / Семен Новопрудский // Новое время страны. - 2018. - № 10 (15 марта). — С. 6. - *(Мнение. Дело Скрипаля). Стаття російського журналіста.*

42. **Обговорено ймовірність залучення сил оборони Фінляндії до миротворчої місії ООН на Сході України** // Народна армія. - 2018. - 1 берез. (№ 9). — С. 2. *За матеріалами виступів міністра оборони України Степана Полторака під час офіційного візиту глави оборонного відомства у Фінляндську Республіку, де відбулось обговорення можливості залучення Сил оборони Фінляндії до миротворчої місії ООН на Сході України, якщо буде ухвалено відповідне рішення про формування й застосування такого контингенту.* Текст: <http://na.mil.gov.ua/files/pdf/5541-%2801-03-2018%29.pdf>

43. **Осауленко О. Г. Офіційна статистика у системі національної інформаційної безпеки** /Олександр Григорович Осауленко // Порівняльні статистичні дослідження розвитку соціально-економічних систем: матеріали XV між нар. наук.-практ. конф. з нагоди Дня працівників статистики. – Київ, 2017. – С. 16-21.- **A783224** *Розглянуто проблему визначення поняття «національна інформаційна безпека» в науковій літературі та нормативно-правових актах. Охарактеризовано Глосарій безпеки національних інформаційних систем Сполучених Штатів Америки (США) як одного із найбільш авторитетних джерел у цій сфері. Проаналізовано законодавство України в сфері інформаційної безпеки: три версії Концепції державної інформаційної безпеки, підготовлені протягом 2002-2010 рр.; Доктрина інформаційної безпеки України, введена в дію Указом Президента України від 25 лютого 2017 р. Наголошено на значенні статистичної інформації як органічної складової інформаційного простору країни.*

44. **Палій О. "Історичні проблеми масмо вирішувати мудро і виважено, тоді до нас ставитимуться як до передбачуваного партнера"** : уже майже чотири роки на Сході нашої країни йде війна. Про психологію, тактику ведення бойових дій агресором, значення тверезого погляду на історію та важливість єднання Європи перед спільною загрозою [інтерв'ю] з Олександром Палієм, відомим українським істориком, політологом, автором книжок "Історія України", "25 перемог України" та "Короткий курс історії України" / Олександр Палій ; бесіду вела Ольга Нікіфорова // Народна армія. - 2018. - 15 берез. (№ 11). — С. 21. Текст: <http://na.mil.gov.ua/61798-istorychni-problemy-mayemo-vyrishuvaty-mudro-i-vyvazheno-todi-do-nas-stavytymutsya-yak-do-peredbachuvanogo-partnera>.

44. **Петро Порошенко: "Часи газового шантажу нашої держави Росією вже в минулому. Ніхто Україну на коліна не поставить"** // Народна армія. - 2018. - 7 берез. (№ 10). — С. 2. За матеріалами виступу Президента України Петра Порошенка під час наради в "Укртрансгазі", у зв'язку із спробою Росії спровокувати нашу країну і дестабілізувати ситуацію в енергетичній сфері. Текст: <http://www.president.gov.ua/news/petro-poroshenko-chasi-gazovogo-shantazhu-nashoyi-derzhavi-r-46158>.

45. **Полторак С. У розвитку ОВТ визначено п'ять пріоритетних напрямків, виходячи із загроз, що існують на Сході України** : про це повідомив міністр оборони України Генерал армії України Степан Полторак під час інтерв'ю для представників ЗМІ / Степан Полторак // Народна армія. - 2018. - 7 берез. (№ 10). — С. 3. Текст: <http://na.mil.gov.ua/files/pdf/5542-%2807-03-2018%29.pdf>.

46. **Прищеп Г. "Мова ненависті" як лінгвістичний маркер "гібридної війни"** / Г. Прищеп // Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics : [зб. наук. пр. ДВНЗ "Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди"]. – Переяслав-Хмельницький, 2017. – Вип. 22 (2). – С. 98–113. – Бп16933-22(2). *Розглянуто проблеми лінгвопсихологічного впливу нових медіа на свідомість аудиторії за допомогою зміни суті інформації та мови її передавання. Здійснено спробу пояснення поняття гібридної війни з погляду функціонування у мовній системі. Вивчено причини виникнення та специфічних особливостей використання в нових медіа "мови ненависті" у контексті українсько-російського конфлікту й дискримінації тимчасово переміщених осіб. Пояснено "мову ненависті" як технологію ведення гібридної війни. Зазначено, що на тлі воєнного конфлікту на Сході України гібридна війна набуває ознак консієнціальності та дифузності.*

47. **Прокопенко М. Дмитро Чернявський: чотири роки по тому** : про вбивство, після якого в Донецьку почався системний антиукраїнський терор / Марія Прокопенко // День. - 2018. - 13 берез. (№ 43). — С. 5. *Йдеться про події в Донецьку 13 березня 2014 року, коли під час мітингу за єдність України був убитий керівник прес-служби донецького обласного осередку Всеукраїнського об'єднання "Свобода" Дмитро Чернявський. Надано коментарі головного редактора видання "Острів", керівника Центру досліджень соціальних перспектив Донбасу Сергія Гармаша щодо ситуації навколо розслідування цього злочину, спрямованого на залякування тих, хто підтримував Україну. Зазначено, що вбивство Дмитра Чернявського було терористичним актом, з якого розпочався проросійський терор у Донецьку і умови для якого, свідомо чи не свідомо, створювала так звана місцева еліта.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/dmytro-chernyavskyy-chotyry-roky-po-tomu>.

48. **Прокопчук С. Не думати в парадигмі "кожний сам за себе"** : спричинена російською гібридною загрозою мілітаризація акваторій Чорного та Балтійського морів породила регіональні проблеми / Станіслав Прокопчук // Урядовий кур'єр. - 2018. - 2 берез. (№ 43). — С. 1, 5. *Надано інформацію про роботу в Києві IV Балтійсько-Чорноморського форуму "Солідарна безпека країн балтійсько-чорноморського регіону як консенсусна стратегія для Великої Європи", основною темою дискусії якого стало колективне осмислення загальних цінностей і глобальних інтересів держав Балтійсько-Чорноморського регіону в умовах кризи європейської та регіональної безпеки. У своєму виступі директор Національного інституту стратегічних досліджень (НІСД) Володимир Горбулін наголосив на небезпеці початку другої холодної війни та виникнення глобального воєнного конфлікту і зазначив, що об'єктивно найбільшу загрозу нині становить Росія, яка активно використовує методи гібридної війни. Охарактеризовано проблему зростання націоналістичної та популістської риторики в окремих державах, що призводить до появи двох негативних моделей поведінки країн Центральної та Східної Європи: етнічно-історичної*

інкапсуляції (певне замикання народу в своїй історичній міфології) та імперського епігонства, коли держава наслідує імперську зовнішньополітичну поведінку. Зазначено, що в сучасних умовах держави регіону повинні будувати політику на принципі солідарності та взаємної підтримки, що дасть можливість по-справжньому протистояти неоімперіалізму в усіх його проявах. Репрезентовано основні тези виступів на форумі экс-Президентів України Віктора Ющенка та Леоніда Кучми, Президента Латвії (2007-2011) Валдіса Затлерса, президента Балтійсько-Чорноморського форуму Геннадія Бурбуліса. Текст: <https://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/ne-dumati-v-paradigmi-kozhnij-sam-za-sebe/>

49. **Рада посилила покарання за незаконний в'їзд на окуповані території** : Верховна Рада посилила відповідальність за правопорушення на державному кордоні України, контрольованих прикордонних районах, а також у контрольних пунктах в'їзду-виїзду з/до тимчасово окупованої території України [ухваливши закон "Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та деяких інших законів України щодо забезпечення прикордонної безпеки держави"] // Луганщина.ua. - 2018. - 28 лют. — С. 2.

50. **Ричкова Т. Народний депутат України Тетяна Ричкова: "Не вірте, що на війні не страшно ..."** : влітку 2014-го ця ... жінка змінила ... сукню на камуфляж і почала "мотатися" Донбасом, опікуючись матеріальним забезпеченням українських вояків. Її можна було побачити навіть там, куди остерігались їхати деякі армійські тиловики, — у розташуванні підрозділів, які майже цілодобово перебували під обстрілами з «Градів», а її автомобіль неодноразово ставав мішенню для російських найманців. Захисні шоломи, бронежилети, доставлені нею бійцям, врятували не одне життя: цю жінку, як зізнався у розмові зі мною один офіцер-фронтвик, до кінця своїх днів вдячно згадуватимуть сотні українських вояків ... / Тетяна Ричкова ; інтерв'ю провів Сергій Зятьєв // Народна армія. - 2018. - 7 берез. (№ 10). — С. 16. *Інтерв'ю з нар. депутатом України, волонтером АТО Тетяною Ричковою стосовно своєї волонтерської діяльності у зоні АТО, співпрацю із міністерством оборони України за напрямками матеріального забезпечення Збройних сил України та морально-психологічним.* Текст: <http://na.mil.gov.ua/61378-narodnyj-deputat-ukrayiny-tetyana-rychkova-ne-virte-shho-na-vijni-ne-strashno.>

51. **Романчук О. "Вы нам только шепните – мы на помощь придем": ...** "вы нам только шепните / мы на помощь придем" – звучить актуально. Шепнули-покликали Путіна кримські й донецькі колаборанти – і "русский мир" тут же "пришел на помощь русскоязычным братьям" / Олег Романчук // Країна. - 2018. - № 9 (7 берез.). — С. 26-28. *Стаття українського публіциста, шеф-редактора журналу "Універсум", в якій ретельно проаналізовано сучасні виклики нинішньої гібридної війни Росії проти України, вплив в умовах війни на Донбасі фактору культури й національної ідентичності, що перетворюються на могутню зброю. Розглянуто вплив російських невійськових методів в українському культурному просторі, ефективність ЗМІ як інструменту русифікації. Репрезентовано позиції експертів, журналістів щодо необхідності розвитку умов для національної та духовної самоідентифікації українського народу, для чого потрібно створення повноцінного соціокультурного середовища. Наголошено на важливості послідовного проведення владою українізації на державному рівні, необхідності більш активної участі Української держави, влади, таких інституцій як Український культурний фонд у розвитку української культури, українського кіно, сучасного українського театру, укорінення української мови в статусі державної мови та українізації освіти.* Текст: https://gazeta.ua/articles/opinions-journal/_vy-nam-tolko-shepnite-my-na-pomosch-pridem/824300

52. **Романчук О. "Только сотрудничество с Россией обеспечит фундамент независимости Украины"** : Віктор Медведчук просуває інтереси Кремля / Олег

Романчук // Країна. - 2018. - № 10 (15 берез.). — С. 26-28. *Стаття українського публіциста, шеф-редактора журналу "Універсум", в якій розкрито сучасні виклики нинішньої гібридної війни Росії проти України. Висвітлено діяльність й ідеали російської консервативно-націоналістична суспільної організації та спільноти експертів, що спеціалізуються на вивченні зовнішньої і внутрішньої політики Росії – Ізборського клубу. Наведено інформацію про значну підтримку та фінансування Ізборського клубу: його членами є політики, інтелектуали, громадські діячі – Сергій Глазєєв, Володимир Бортко, Іван Охлобистін, Захар Прілепін, Олександр Дугін, Олександр Проханов, Жорес Алферов, Михайло Леонтьєв, Карен Шахназаров, єпископ Тихон, президент Молдови Ігор Додон; участь в засіданнях брали міністр культури Володимир Мединський, чимало губернаторів і керівників національних республік – Якутії, Дагестану, Чечні; 2015 року клуб отримав президентський грант для некомерційних організацій – 10 млн руб. (майже \$160 тис.). Проаналізовано залучення лідера "Українського вибору" Віктора Медведчука до процесу звільнення полонених й забезпечення діяльності Тристоронньої контактної групи в Мінську, до якої вже входять Кучма, Зурабов і Тальявіні. шенку. Саме він дав вказівку щодо його призначення. Це відбулося в кабінеті президента в діяльність лідера у тристоронню групу в Мінську.*

53. **Російські медіа працюють у Криму на вкрадених частотах** // Урядовий кур'єр. - 2018. - 29 берез. (№ 60). — С. 5. *Надано інформацію про презентацію першим заступником міністра інформаційної політики Еміне Джапаровою драфтового звіту, присвяченого порушенням і втратам у телерадіомовленні в Автономній Республіці Крим (АРК) та м. Севастополі після анексії Криму. Зазначено, що на українських частотах у Криму відбувається пропагандистське мовлення російських чи проросійських засобів масової інформації (ЗМІ). У виступі голови Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення Юрія Артеменка наголошено, що публікація звіту – це відкриття другого фронту для захисту телерадіоінформаційного простору України. Висловлено впевненість, що цей документ може бути основою нових санкційних списків, фігурантами яких стануть російські псевдомедіа та їхні керівники..*

54. **Світова гібридна війна: український фронт** / [Горбулін В. П. та ін.] ; за ред. [і упоряд.] Володимира Горбуліна. – Харків : Фоліо, 2017. – 494, [1] с. : іл. – **БЗ53810**. *Уперше у вітчизняній і світовій науці детально досліджено явище світової гібридної війни в перспективі російської агресії проти України. Сутність гібридної війни розглянуто у контексті системної кризи світової безпеки, а її феномен – як новітній вид глобального протистояння. Проаналізовано причини та передумови російської агресії проти України, її стратегічні цілі, а також особливості ведення гібридної війни у різних вимірах: воєнному, політичному, економічному, соціальному, гуманітарному, інформаційному. Приділено увагу локальним успіхам нашої держави у протидії ворожим планам РФ за окремими напрямками. Зроблено висновок про доведення Україною своєї спроможності як держави, що відстоює свій суверенітет у боротьбі з агресором. Висвітлено питання реформування міжнародних безпекових інститутів і пошуку балансу сил у новій, гібридній реальності.*

55. **Сиротюк Ю. Світ у передчутті Третьої світової. Фактор України :** (виступ на V Бандерівських читаннях) / Юрій Сиротюк // Шлях перемоги. - 2018. - 14 берез. (№ 11). — С. 2. *Розглянуто місце України в світі та перспективи реалізації власного національного проекту і зовнішньополітичної стратегії в контексті сучасної геополітичної ситуації. Висловлено думку, що нинішня фаза світової війни, яку називають війною четвертого покоління, кардинально відрізняється від війн минулого. Охарактеризовано особливості новітніх воєн, в яких питома вага військової компоненти займає порівняно мале місце, а арсенал агресії охоплює всі сфери –*

економіку, фінанси, інформаційний простір, традиційні цінності. Зазначено, що мета цієї війни – придушення волі населення і влади країни-жертви до будь-якого опору та фактична подальша дезінтеграція (розвал) держави. Акцентовано увагу на засобах новітніх воєн, таких як: державний тероризм; здійснення всіх форм тиску на країну-жертву (політичного, економічного, соціального і військового); реалізація на території країни-жертви тактики "конфліктів низької інтенсивності" за участі зовнішніх сил; психологічна війна, маніпулювання засобами масової інформації, постійне проведення агресивних акцій інформаційної війни, як усередині країни, так і в світовому медійному просторі. Наголошується, що в умовах спротиву російській агресії перед українською дипломатією постає низка завдань, вирішення яких дасть змогу реалізувати геополітичний український проект, а саме: забезпечення довгострокової безпеки східних кордонів, розуміння українських інтересів у світі, визначення своїх геополітичних союзників і вибудовування коаліцій тощо..

56. **Скіпальський О. "ФСБ і ГРУ Росії не всесильні: на їхньому рахунку не лише перемоги"** / Олександр Скіпальський ; інтерв'ю провів Сергій Зятьєв // Народна армія. - 2018. - 22 берез. (№ 12). — С. 15. Подано інтерв'ю із генерал-лейтенантом СБУ у відставці Олександром Скіпальським, який, із проголошенням Україною незалежності, очолив управління військової контррозвідки СБУ, потім керував Головним управлінням розвідки міноборони; як народний депутат України у 1994-1998 роках опікувався проблемами національної безпеки і оборони України.

57. **Сміян Н. Повернути довіру до слова** / Надія Сміян // Голос України. - 2018. - 2 берез. (№ 42). — С. 4. Надано інформацію про проведені у Комітеті Верховної Ради України (ВРУ) з питань свободи слова та інформаційної політики за ініціативи керівника фракції Блоку Петра Порошенка Артура Герасимова слухання на тему "Стоп фейк: проблеми законодавчого регулювання відповідальності за дифамацію в медіа", участь в яких взяли народні депутати, представники профільного міністерства, Національної ради з питань телебачення та радіомовлення, редактори сайтів і новинних каналів, громадські активісти. Репрезентовано тези доповіді голови парламентського Комітету з питань свободи слова та інформаційної політики Вікторії Сьюмар, яка повідомила, що наприкінці 2017 року Єврокомісія оголосила про початок публічних дебатів на тему, як протидіяти фейкам у новому інформаційному суспільстві. Наголошено, що мета слухань – покласти початок професійній дискусії, проаналізувати світовий досвід та накреслити шляхи вирішення проблеми протистояння фейкам. Висловлено побажання до журналістів повернути вагу слову, як складній системі вираження людських думок і почуттів, для чого необхідно займатися медіаосвітою і самодисципліною. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/30047>

58. **Степан Полторак: "Закон про реінтеграцію Донбасу підтверджує прагнення України вирішити конфлікт виключно політико-дипломатичним шляхом"** // Народна армія. - 2018. - 7 берез. (№ 10). — С. 2. За матеріалами виступу Міністра оборони України генерала армії України Степана Полторака під час зустрічі з Міністром оборони Королівства Швеція Петером Хультквісто 5 берез. ц.р. у Києві. Текст: <http://www.mil.gov.ua/news/2018/03/05/stepan-poltorak-zakon-pro-reintegracziyu-donbasu-pidverdzhue-pragnennya-ukraini-virishiti-konflikt-viklyuchno-politiko-diplomatichnim-shlyahom/>

59. **Сюндюков І. 100 років: від Брестського миру до Мінських домовленостей** / Ігор Сюндюков // День. - 2018. - 6 берез. (№ 40). — С. 4. Наведено порівняльну характеристику Брестського миру 1918 р. та Мінських домовленостей щодо врегулювання ситуації на Донбасі. Зазначено, що Брестський договір є класичним прикладом вимушеного і нерівноправного компромісу. Наголошено на прищиповій схожості між подіями 1918 р. та 2014-2015 рр., а саме – хронічне запізнення з

реальними діями, які могли б виправити ситуацію; нездатність сприймати ворога саме як ворога та схильність бачити в ньому "партнера"; готовність йти на незбалансовані компроміси та на надмірні поступки; пріоритет пошуку зовнішніх союзників перед зміцненням державницьких структур всередині України.

60. **Тарасюк В. М. Щодо державної політики регулювання інформаційних технологій в умовах війни з Росією** / В. М. Тарасюк // Держава і право : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 1997— Вип. 75 : Серія: Політичні науки. — 2017. — 126-144 с. **Бп14476-75** Досліджено причини й наслідки "інформаційної окупації" України. Розглянуто шляхи подолання кризи у сфері інформаційної безпеки. Проаналізовано державну політику України у сфері регулювання інформаційних технологій, а саме здійснення інформаційно-оборонної функції держави

61. **Торба В. У 4-ту річницю анексії Криму поіменно названо бранців Кремля : Верховна Рада звернулася до іноземних колег** / Валентин Торба // День. - 2018. - 2-3 берез. (№38-39).—С.5 *Йдеться про прийняття Верховною Радою України проекту постанови №8064 "Про Звернення Верховної Ради України до парламентів іноземних держав та парламентських асамблей міжнародних організацій щодо засудження політичних репресій Російської Федерації проти громадян України внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України та звільнення політичних в'язнів – громадян України". Верховна Рада закликає парламенти іноземних держав та парламентські асамблеї міжнародних організацій використати усі можливі засоби задля звільнення громадян України, які незаконно утримуються Кремлем та застосувати санкції стосовно осіб, які причетні до "переслідувань політичних в'язнів України".* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/u-4-tu-richnycyu-aneksiyi-krymu-poimenno-nazvano-branciv-kremlya>

62. **Торба В. Хронічне запізнення : Рефат Чубаров: "Якби у лютому 2014 року Київ проявив рішучість в Криму, то РФ відчула б, що Україна готова захищатися** / Валентин Торба // День. - 2018. - 1 берез. (№ 37). — С. 4. *Йдеться про збройну агресію Росії, спрямовану на насильницьке протиправне відторгнення Кримської автономії та Севастополя від України та їх приєднання до Російської Федерації на правах суб'єктів Російської Федерації, що було здійснено протягом березня 2014 року. Охарактеризовані дії тодішньої влади під час анексії Криму. Наведена точка зору народного депутата України Рефата Чубарова, голови ГО "Сила права" Андрія Сенченка та головного редактора проекту BlackSeaNews щодо подій в Криму у лютому 2014 року.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/hronichne-zapiznennya>

63. **Торба В. Що відбувається в Криму :** "Півострів відкинутий набагато років назад і відновлення його потенціалу займе величезних вкладень та зусиль", – Андрій Клименко / Валентин Торба // День. - 2018. - 28 берез. (№ 54). — С. 5. *Надано інформацію про презентацію книжки "Захоплений Крим в умовах санкцій і блокади по 2014-2017 роки" (автори: Андрій Клименко і Тетяна Гучакова), проведеною Фондом "Майдан закордонних справ" та Інститутом Чорноморських Стратегічних Досліджень спільно з представництвом Фонду Конрада Аденауера в Україні та Представництвом Президента України в Автономній Республіці Крим (АРК) в межах дискусії на тему "Перспективи розвитку державної політики щодо окупованих територій України". Проаналізовано соціально-економічну ситуацію в Криму після окупації та незаконної анексії його Російською Федерацією (РФ). Зазначено, для РФ Крим практичне значення має лише як військовий об'єкт для домінації в Чорноморському басейні, в той час як для простих громадян окупація Криму закінчилась тотальними збитками та проблемами.*

64. **Третина українців не вміє розпізнавати фейки** // Урядовий кур'єр. - 2018. - 29 берез. (№ 60). — С. 5. *Надано інформацію про результати соціологічного дослідження "Довіра до засобів масової інформації (ЗМІ), вплив російської пропаганди, медіаграмотність в Україні". В ході дослідження експертами Київського міжнародного інституту соціології (КМІС) було опитано 2043 респондентів в усіх областях України, крім тимчасово окупованого Криму та непідконтрольної території Донбасу. Проаналізовано рівень довіри громадян до інформації в ЗМІ та соціальних мережах. Зазначено, що лише 53% українців зізналися, що здатні самостійно відрізнити якісну інформацію від дезінформації та фейків.*

65. **Туранський М. О. Тижневик "Воєнно-промисловий кур'єр" як джерело маніпулятивно-пропагандистської інформації у латентній фазі підготовки Росії до анексії Криму (2004-2013 рр.)** / М. О. Туранський // Військово-науковий вісник / М-во оборони України, Нац. акад. сухопут. військ ім. гетьмана П. Сагайдачного ; [редкол.: Ткачук П. (голов. ред.) та ін.]. — Львів : НАСВ, – 2017. — Вип. 28.— 216-227 с. – **Бп15451-28** *Проаналізовано підготовку військово-політичними колами Росії кримської інвазії, для вчинення якої, інформаційна агресія мала першорядне значення. На підставі дослідження матеріалів російського видання "Воєнно-промисловий кур'єр" доведено, що протягом латентної фази підготовки до анексії воно стало джерелом маніпулятивно-пропагандистського впливу та інформаційно-психологічної обробки як населення Криму, так і власне російської аудиторії. Широкомасштабна антиукраїнська інформаційна агресія сьогодні й надалі посідає ключове місце на сторінках російських ЗМІ, зокрема, згаданого щоденника.* Текст: <http://www.asv.gov.ua/content/nauka/editions/28/2017-28/216-227.pdf>

66. **Україна не відповідає за відсутність судів в ОРДЛО** : Європейський суд з прав людини виніс одне з перших рішень щодо порушення прав громадян внаслідок конфлікту на Донбасі, йдеться в рішенні // Юридичний вісник України. - 2018. - 16-22 лют. (№ 7). — С. 4. *Подано інформацію, що Європейський суд з прав людини відхилив усі скарги громадян окупованих територій, ставши на сторону України. Зазначено, що Україна не несе відповідальності за проблеми зі здійсненням судочинства в окремих регіонах Донецької та Луганської областей.*

67. **Чікалін, Володимир. Що допомагає опаленим війною бійцям знову радіти життю** : понад 900 учасників АТО пройшли медико-психологічну реабілітацію в клініці Державної установи "Інститут медицини праці імені Ю.І.Кундієва" Національної академії медичних наук України / Володимир Чікалін // Народна армія. - 2018. - 22 берез. (№ 12). — С. 15.

Міжнародне гуманітарне право

69. **Брудні трюки Росії. Як Путін втручається в життя західних демократій, і чому Захід реагує недостатньо** / The Economist // Український тиждень. - 2018. - № 9-10 (2-15 берез.). — С. 25-26. - (Тема номера: Кіберзагроза). - © 2011 The Economist Newspaper Limited. All rights reserved. Переклад з оригіналу здійснено "Українським тижднем", оригінал статті опубліковано на www.economist.com. Стаття впливового щотижневого англомовного журналу The Economist.

70. **Бурлаченко С. Не мир, но миротворці** : 23 лютого з публікацією в газеті "Голос України" вступив в силу закон о реінтеграції Донбасу, тріма днями раніше підписаний президентом Порошенком. ... офіційна російська реакція оказалась різче, чем изначально можно было предположить / Сергей Бурлаченко // 2000: Еженедельник. - 2018. - 2-8 марта (№ 9-10). — С. А3, А7. *Висвітлено ситуацію*

навколо російсько-українського конфлікту після набрання чинності закону України про реінтеграцію Донбасу (Закон України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях"), зокрема, реакція МЗС Росії та світової спільноти; можливі шляхи мирного врегулювання конфлікту, залучення миротворців; Мінські угоди щодо ситуації на сході та ін. Текст: <https://www.2000.ua/v-nomere/forum/puls/ne-mir-no-mirotvorcy.htm>.

71. **Ванда И. В особых отношениях : как Украине "узаконить" свой статус в НАТО** / Ирина Ванда // Аргументы и факты в Украине. - 2018. - 21-27 марта (№ 12). — С. 4. *Висвітлено вимоги висунуті Північноатлантичним альянсом (НАТО) до України, які необхідні для приєднання до цього військового блоку. Акцентовано увагу на необхідності проведення в країні в першу чергу реформи правової та судової системи.* Текст: http://www.aif.ua/politic/world/v_osobyh_otnosheniyah_kak_ukraine_uzakonit_svoy_status_v_nato.

72. **Волкер К. Спеціальний представник США по Україні Курт Волкер: "Росія розв'язала війну – Україна захищається"** / Курт Волкер ; підготував Андрій Лавренюк // Урядовий кур'єр. - 2018. - 14 берез. (№ 49). — С. 1-2. *Подано ексклюзивне блиц-інтерв'ю власному кореспонденту Укрінформу спеціального представника Сполучених Штатів Америки (США) по Україні Курта Волкера. Розглянуто деякі актуальні питання мінського процесу щодо врегулювання конфлікту на Сході України, ситуації навколо анексованого Криму та дезінтеграції Донбасу.*

73. **ВРУ внесла зміни в закон про Донбас** : Верховна Рада внесла поправки в закон про деокупацію Донбасу (№ 7163), якими усунула неузгодженості в питанні продовження дії військово-цивільних адміністрацій у Донецькій та Луганській областях// Юридичний вісник України. - 2018. - 9-15 лют. (№ 6). — С. 4. *Зазначено, що 18 січня Верховна Рада ухвалила в другому читанні і в цілому законопроект про реінтеграцію Донбасу, який, зокрема, визнає Росію агресором і окупантом.* Текст: <https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/vru-vnesla-zminy-v-zakon-pro-donbas/>

74. **Горбатюк С. Є. Роль організації з безпеки і співробітництва в Європі у системі забезпечення соціогуманітарної безпеки** / С. Є. Горбатюк // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. / Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; за заг. ред. В. С. Загорського та А. В. Ліпенцева. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, — 2017. — Вип. 2 (51). 86-94 с. **Бп16157-2(51)** *Розглянуто ключові документи ОБСЄ, які утворюють міжнародно-правовий механізм регулювання відносин у сфері забезпечення соціогуманітарної безпеки. Враховуючи специфіку сучасних викликів і загроз соціогуманітарному розвитку, визначено основні проблемні аспекти діяльності організації та запропоновано шляхи їх подолання.* Текст: (Зміст) http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_51/zmist.html

75. **Горбулін В. Криза довіри: у пошуках нового фундаменту стійких альянсів** / Володимир Горбулін // Дзеркало тижня. - 2018. - 17-23 берез. (№ 10). — С. 1, 3. *Проаналізовано розвиток міжнародних відносин на глобальному рівні в умовах зростання загроз в світі і втрати довіри між ключовими політичними суб'єктами та учасниками інтеграційних об'єднань. Перелічено загрози світопорядку в умовах втрати довіри на міжнародному рівні. Охарактеризовано агресивну зовнішню політику Російської Федерації (РФ) в контексті останнього виступу Президента РФ Володимира Путіна перед Федеральними зборами. Наголошено, що на сучасному етапі зароджуються конструктивні тренди – спроби формувати компактніші, проте надійніші союзи. Зазначено, що держави Балто-Чорноморського регіону перебувають у цьому сенсі в абсолютно особливій ситуації, де-факто перебуваючи в ролі своєрідного "прикордоння" між цивілізованим світом і реваншистським євразійським*

імперіалізмом. Тому для країн Балто-Чорноморського регіону оптимальний шлях розвитку – єдність і підвищена активність у сферах міжнародних відносин, безпеки, економіки, енергетики та інформаційної політики. Висловлено впевненість, що тільки така формула відносин між країнами може забезпечити успіх у системному регіональному діалозі та створенні міцної основи, яка не дозволить режиму Путіна реалізовувати свої реваншистські плани.

76. **Діалог у рамках нормандського формату надасть імпульсу для звільнення заручників** // Голос України. - 2018. - 27 берез. (№ 57). — С. 5. *Надано інформацію про зустріч у Міністерстві закордонних справ України (МЗС) представників делегації Французької Республіки на чолі з міністром у справах Європи та закордонних справ Франції Жаном-Івом Ле Дріаном із 1-м заступником Голови Верховної Ради України (ВРУ) Іриною Геращенко та міністром закордонних справ України Павлом Клімкіним. На зустрічі також були присутні родичі заручників, які утримуються в окремих районах Донецької та Луганської областей (ОРДЛО), члени родин осіб, які вважаються зниклими безвісти, та родичі політв'язнів, утримуваних в окупованому Криму та в Російській Федерації (РФ). Родичами осіб, які вважаються зниклими безвісти, порушено питання необхідності створення тристороннього механізму в рамках роботи гуманітарної підгрупи Тристоронньої контактної групи для пошуку зниклих безвісти за участі Міжнародного комітету Червоного Хреста. Проінформовано про застосування тортур, фізичного та психологічного насильства щодо заручників в ОРДЛО. Повідомлено про погіршення стану здоров'я українського режисера Олега Сенцова, якого незаконно утримують в умовах дуже важкого клімату на Крайній Півночі Росії. Наголошено на необхідності звільнення українських журналістів Станіслава Асєєва та Романа Суценка. У виступі 1-го заступника Голови Верховної Ради Ірини Геращенко висловлено впевненість, що діалог у рамках нормандського формату надасть нового імпульсу в питаннях звільнення заручників з ОРДЛО та політичних в'язнів, що утримуються в Криму та в РФ. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/301229>.*

77. **Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави** : зб. тез VI Всеукр. наук.-практ. конф. : Львів, 30 трав. 2017 р. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка", Навч.-наук. ін-т права та психології. — Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2017. — 247 с. — **В73496**. *Зі змісту: Обмеження свободи ЗМІ в окупованому Криму і на Донбасі / О. Кузнєцова. — С. 16–18; Поняття державного контролю у сфері інформатизації / Н. Мороз. — С. 54–56; Протистояння тиску ворожих ЗМІ засобами правової комунікації / М. Барабаш, А. Токарська. — С. 136–138; Право на інформацію: аргументативні аспекти користування та захисту / О. Чорнобай. — С. 138–140; Мораль та етика Української журналістики в умовах війни / Х. Бохурська, О. Кузнєцова. — С. 215–216; Моделі розуміння права на свободу слова (юридичний аспект) / З. Галаджун. — С. 216–218; Стандарти журналістської роботи в умовах інформаційної війни / З. Партико. — С. 234–237.*

78. **Зниклі безвісти** : Рада зробила крок до визначення правового статусу осіб, зниклих безвісти на Донбасі та Криму// Юридичний вісник України. - 2018. - 2-8 лют. (№ 5). — С. 13. *Зазначено, що народні депутати ухвалили в першому читанні проект закону № 5435 щодо статусу зниклих безвісти. Запропоновано на законодавчому рівні закріпити правовий статус таких осіб та забезпечити правове регулювання відносин, пов'язаних з обліком цих осіб та їх розшуком.*

79. **Книга пам'яті МВС. Національна поліція України. Державна прикордонна служба України** / А. В. Шевченко, О. В. Родіна, І. І. Лебедь, Г. С. Кобиляцька; упоряд. О. В. Красовицький; худож.- оформлювач В. М. Карасик. — 2-ге вид., виправл. і доп. — Харків: Фоліо, 2017. — 367 [1] с.: іл.. **Б355647** *Книга- спогад про*

учасників антитерористичної операції на сході України, які полягли за свободу та незалежність нашої держави. А саме, про загиблих під час виконання службових обов'язків правоохоронців батальйонів патрульної служби міліції особливого призначення ГУ МВС та військовослужбовців ДПС України.

80. **Ковальов В. Україна стала країною-аспірантом НАТО** / Вадим Ковальов // Народна армія. - 2018. - 15 берез. (№ 11). — С. 2. *Висвітлено інформацію, подану на сайті Північноатлантичного альянсу (НАТО) щодо визнання прагнення України до отримання повноцінного членства в цій організації; подані цитати із привітання Президента України Петра Порошенка та з виступу Віце-прем'єр-міністра України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Іванни Климпуш-Цинцадзе за результатами зустрічі напередодні із заступником Генерального секретаря НАТО Роуз Геттемюллер.* Текст: <http://na.mil.gov.ua/files/pdf/5543-%2815-03-2018%29.pdf>.

81. **Котнюк Ю. Донбас: як будемо реінтегрувати окуповані території?:** четвер із величезним скрипом Верховна Рада все ж прийняла закон із довжелезною назвою "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях". Зовні може скластися враження, що три дні під куполом точилися баталії за коми і букви, але насправді це був двобій двох точок зору про те, як нам далі поводити себе з країною-агресором — битися чи миритися? / Юрій Котнюк // Юридичний вісник України. - 2018. - 19-25 січ. (№ 3). — С. 3. Текст: <https://lexinform.com.ua/v-ukraini/donbas-yak-budemo-reintegruvaty-okupovani-terytoriyi/>

82. **Лазарева А. Навшпиньки понад прірвою. У відповідь на маневри агентів російського впливу під час президентських виборів французи вирішили захистити свій інформаційний простір одразу на двох рівнях: юридичному та військовому :** на відміну від американців, що вдалися до видовищного розслідування фактів втручання російських тролів, ботів і цілком реальних посадовців у президентські вибори, французи вирішили спрямувати зусилля не так на те, щоб розібратися з нещодавнім минулим, як на те, щоб убезпечитися від нових інформаційних атак у майбутньому. Зокрема, згідно з поясненнями міністра культури Франсуаз Ніссен, майже готовий текст законопроекту, що покликаний боротися з фейковими новинами. Його ініціював президент Макрон у січні цього року, посилаючись на досвід власної президентської кампанії. <http://tyzhden.ua/World/210171> / Алла Лазарева // Український тиждень. - 2018. - № 9-10 (2-15 берез.). — С. 30-31.

83. **Литонинский В. НАТО 2.0 : НАТО приняло чисто техническое решение, признав стремление Украины присоединится к Альянсу** / Валерий Литонинский // Корреспондент. - 2018. - № 5 (16 марта). — С. 12-15. *Розглянуто ситуацію, пов'язану із рішенням НАТО зарахувати Україну до списку країн "Aspirant country" ("країна-аспірант"), які прагнуть до вступу в Альянс; наведено схему етапів приєднання до НАТО; роз'яснено поняття "країна-аспірант"; подано хронологію подій на шляху України до НАТО та коментарі Президента України Петра Порошенка і віце-прем'єр-міністра – міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Іванни Климпуш-Цинцадзе.*

84. **Лозинський А. С. Україна в Раді ООН із прав людини : маємо працювати, навіть коли праця здається невдячною** / Аскольд С. Лозинський // День. - 2018. - 7-8 берез. (№ 41-42). — С. 12. *Проаналізовано стан дотримання прав людини в Україні в контексті щорічного звіту Американської організації Human Rights Watch про права людини у країнах світу. Охарактеризовано план дій щодо забезпечення прав людини, підготовлений Міністерством закордонних справ України до сесії Ради Організації Об'єднаних Націй (ООН) із прав людини. Як зазначив представник України*

заступник міністра закордонних справ Сергій Кислиця, Україна намагатиметься на цьому форумі протидіяти російській агресії та грубим порушенням прав людини на окупованій території України. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/poshta-dnya/ukrayina-v-radi-oon-iz-prav-lyudyny1>.

85. **Лукас Е. Польша і швидке реагування:** у разі виникнення досить серйозної загрози та конкретної проблеми НАТО захищатиме своїх членів з усіх сил. Та що як Альянсу доведеться приймати рішення поспіхом за непевних обставин? Тоді реагування може бути повільним або недієвим. Треба подбати про інші варіанти, зокрема засоби стримування силами країн, які готові швидко застосовувати свій потенціал, виявити рішучість і гнучкість / Едвард Лукас // Український тиждень. - 2018. - № 9-10 (2-15 берез.). — С. 37. - (Світ. Погляд). *Стаття відомого британського журналіста, старшого редактора тижневика The Economist, віце-президента Центру аналізу європейської політики (Central European Policy Agency (CEPA), Варшава й Вашингтон), в якій репрезентовано оцінка світового експерта в питаннях енергетики, кібербезпеки, розвідки, зовнішньої політики, безпекової політики Росії та країн Східної Європи щодо питань міжнародної безпеки, реагування у зв'язку із російською загрозою та російськими провокаціями військових конфліктів у світі. На нещодавньому обіді у Варшаві під час зустрічі експертів з питань безпеки, розглянуто ймовірний сценарій, за якого на Польщу "випадково" впаде російська ракета під час військових навчань у Калініграді. Представлено можливі варіанти реагування Заходу на виникнення серйозної загрози та конкретної проблеми захисту Північноатлантичним альянсом (НАТО) своїх членів усіма силами. Окреслено ймовірність виникнення загрози розколу в Північноатлантичній раді (керівний орган НАТО) через неналежне й швидке реагування та різні інтереси Польщі й решти членів Альянсу. Запропоновано проміжний варіант створення коаліції країн, що мають великий потенціал і готові швидко реагувати в колективній обороні проти Росії, а також чинити потужний дипломатичний тиск впливу на Кремль. Головне – показати, що цілеспрямовані атаки Росії для реалізації тактики "поділяй і володарюй" для країн Заходу є неприйнятними.*

86. **Макаров Ю. Напаскудити у вітальні :** сумнівів немає: Росія втручалася в президентські вибори в Сполучених Штатах 2016 року не лише з допомогою окремих авантюристів, а й масовано, технологічно, різноманітно, із залученням неосяжних ресурсів. / Юрій Макаров // Український тиждень. - 2018. - № 9-10 (2-15 берез.). — С. 21. - (Тема номера: Кіберзагроза).

87. **Матіос А. "Державне бюро військової юстиції – правовий буфер між миротворчим контингентом та населенням колишнього ОРДЛО"** : про важливість та недоліки Закону про деокупацію, про необхідність створення нового державного органу – Державного бюро військової юстиції, а також про необхідність формування військових судів "ЮГ" розповів Заступник Генерального прокурора – Головний військовий прокурор Анатолій Матіос / Анатолій Матіос, Єгор Желтухін // Юридична газета. - 2018. - 5 берез. (№ 10). — 34-37 с. *Зазначено, що Закон про деокупацію закладає правову основу для подальшого збору державною інформації та доказів для притягнення РФ до відповідальності за принципами й нормами міжнародного права за гібридні форми фактичної війни.* Текст: <http://jur-gazeta.com/interview/derzhavne-byuro-viyskovoyi-yusticiyi--pravoviy-bufer-mizh-mirotvorchim-kontingentom-ta-naselennyam-k.html>

88. **Медуниця Ю. США нагадали Росії про її злочин :** Крим – це частина України. І відповідні американські санкції залишаться чинними доти, доки Росія не поверне півострів Україні, запевняють у Держдепі / Юрій Медуниця // Урядовий кур'єр. - 2018. - 16 берез. (№ 51). — С. 2. *Надано інформацію про заяву в.о. заступника Державного секретаря Сполучених Штатів Америки (США) з питань громадської дипломатії Гізер Ноєрт в зв'язку з четвертими роковинами окупації та анексії Криму*

Російською Федерацією (РФ). Зазначено, що Росія порушила низку міжнародних угод та свої зобов'язання щодо забезпечення прав людини, намагаючись замаскувати задалегідь заплановану анексію чужої території так званим референдумом. Акцентовано увагу на політичних переслідуваннях всіх, хто становить загрозу тоталітарному режиму РФ, а це кримські татари, етнічні українці, проукраїнські активісти, представники громадянського суспільства, незалежні журналісти, недержавні організації та незалежні медіа. Наголошено, що США підтверджує свою прихильність до суверенітету України та територіальної цілісності в її міжнародно визнаних кордонах, і санкції, пов'язані із Кримом, залишаться чинними доти, доки Росія не поверне півострів Україні. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/ssha-nagadali-rosiyi-pro-yiyi-zlochyn/>.

89. **Ми – не сіра зона, ми – щит Європи** // Голос України. - 2018. - 3 берез. (№ 43). — С. 3. Надано інформацію про візит Голови Верховної Ради України (ВРУ) Андрія Парубія до Республіки Молдова для участі в Міжпарламентській безпековій конференції "Грузія, Молдова та Україна: Східне партнерство та сучасні безпекові виклики". У своєму виступі Андрій Парубій наголосив на необхідності спільної стратегії і тактики у протидії інформаційній війні, яка у сучасній гібридній стратегії Російської Федерації (РФ) відіграє ключову і основну роль. Наголошено на важливості вироблення спільної позиції з енергетичної безпеки в зв'язку з енергетичним шантажем і енергетичним впливом, який президент Росії Володимир Путін використовує проти інших держав. Охарактеризовано мілітарну складову сфери безпеки та висловлено подяку за ухвалене нещодавно рішення Сполучених Штатів Америки (США) стосовно виділення Україні "Джавелінів". Зазначено про прагнення України до мирного вирішення конфліктів. Підкреслено важливість для України підтримки європейських сил та обміну досвідом на шляху проведення реформ. Проінформовано про ухвалення Верховною Радою України в першому читанні надзвичайно важливого рішення про створення Антикорупційного суду, яке дозволяє забезпечити побудову антикорупційної інфраструктури. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/300549>

90. **"Ми поцілили в нерв"** : за словами авторів, чим раніше буде прийнятий закон "Про прощення", тим швидше ми зможемо зруйнувати "стіну Росії" / підготували Іван Капсамун, Дмитро Плахта, Олеся Шуткевич // День. - 2018. - 13 берез. (№ 43). — С. 4-5. Наведено коментарі лідера Всеукраїнського правозахисного руху "Сила права" Андрія Сенченка, програмного директора державного підприємства (ДП) "Кримський Дім" Аліма Алієва, мешканця Луганська Андрія Єрмакова та політолога Сергія Бондаренка щодо підготовленого Центром деокупації і реінтеграції руху "Сила права" проекту закону України "Про прощення". Мета законопроекту – чітко окреслити коло діянь, за які можуть притягуватися до відповідальності українські громадяни, що проживають в анексованому Криму та на тимчасово окупованих територіях частини Донецької і Луганської областей. Наголошено на тому, що законопроект визначає процедуру прощення: ті хто вчиняв тяжкі злочини прощенью не підлягають, а ті хто не здійснював тяжкі злочини і покаялися, можуть розраховувати на прощення з заміною покарання у вигляді позбавлення волі або на тимчасове обмеження прав. Зазначено, що цей законопроект покликаний розвіяти поширювані російськими спецслужбами та засобами масової інформації (ЗМІ) міфи про те, що громадяни України ненавидять всіх без винятку жителів окупованих територій, і всі вони будуть репресовані, незважаючи на ступінь вини кожного. Акцентовано увагу на необхідності проведення широкого громадського обговорення перед розглядом законопроекту у Верховній Раді України (ВРУ). Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/my-pocilyly-v-nerv>.

91. **Міжнародний майданчик для збереження миру** // Голос України. - 2018. - 28 берез. (№ 58). — С. 4. Надано інформацію про участь делегації Верховної

Ради України (ВРУ) у 138-й Асамблеї Міжпарламентського союзу (МПС), що відбулася у Женеві (Швейцарія). Репрезентовано тези виступу народного депутата України Бориса Тарасюка на засіданні Комітету з питань миру та міжнародної безпеки, який озвучив позицію делегації щодо проекту резолюції Комітету на тему "Збереження миру як засіб досягнення сталого розвитку" та висловив вдячність співдоповідачам за її підготовку. Висловлено критичні зауваження щодо проведення останньої Асамблеї МПС в Росії, яка є країною-агресором, що захопила частину території іншого члена МПС – України. Висловлено низку зауважень до тих поправок, зміст яких суперечить основним ідеям резолюції. Українською делегацією під головуванням Бориса Тарасюка проведено двосторонні зустрічі й консультації з делегацією Австралії та Німеччини. У виступі народного депутата України Альони Шкрум під час дискусії на Форумі жінок-парламентарієв, який був проведений у межах Асамблеї, наголошено на важливості врегулювання причин, які викликають конфлікти й війни, та зазначено, що через російську агресію в Україні налічується понад 1,8 млн. внутрішньо переміщених осіб. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/301257>.

92. **Панчишин В. На розвиток інфраструктури військово-морських сил заплановано понад 330 млн. грн.** : флоту, на відміну від інших видів Збройних Сил, належить практично з нуля відновити, збудувати та відремонтувати більшість наявних фондів військових містечок в Одеській, Миколаївській, Запорізькій і Донецькій областях / Віталій Панчишин // Народна армія. - 2018. - 22 берез. (№ 12). — С. 26.

93. **Полторак С. Т. Механізми державного управління реформуванням Збройних Сил України: уніфікація та трансформація:** Монографія / С. Т. Полторак: 2017. – 344 **A783023** В монографії розглянуто питання дослідження і формування наукового базису щодо процесу реформування Збройних Сил України. Основні положення й висновки монографії можуть використовуватися фахівцями під час написання підручників і навчальних посібників, творення навчально-методичної літератури; в роботі Департаментів та структурних підрозділів Міністерства оборони України, ліцензування закладів Міністерства оборони України, атестації військовослужбовців; у практичній роботі щодо створення програм розвитку галузі

94. **Президент України закликав країни G7 не визнавати російські вибори в окупованому Криму** // Народна армія. - 2018. - 15 берез. (№ 11). — С. 2. За матеріалами виступу Президента України Петра Порошенка під час зустрічі із Послами Великої сімки (G7): США, Японії, Німеччини, Великої Британії, Франції, Італії, Канади. Текст: <http://www.president.gov.ua/news/prezident-ukrayini-zaklikav-krayini-g7-zasuditi-ta-ne-viznav-46314>.

95. **Расмуссен А. Ф. Андерс Фог Расмуссен: "У відносинах з Путіним потрібно сподіватися на краще, але готуватися до гіршого"** / Андерс Фог Расмуссен // Урядовий кур'єр. - 2018. - 22 берез. (№ 55). — С. 3. Подано інтерв'ю глави Північноатлантичного альянсу (НАТО) в 2009-2014 рр. Андерса Фог Расмуссена власному кореспонденту Укрінформу в Брюсселі. Прокоментовано перспективи вступу України до НАТО та обрання Володимира Путіна на пост Президента Російської Федерації (РФ). Висловлено думку щодо можливих шляхів деокупації Криму та відновлення суверенітету України над анексованим Росією півостровом. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/anders-fog-rasmussen-u-vidnosinah-z-putinim-potrib/>.

96. **Синклер Д. Джил Синклер: "Мне приятно видеть женщин в армии"** / Джил Синклер ; записал Геннадий Карпюк // 2000: Еженедельник. - 2018. - 23-29 марта (№ 12). — С. А5. Розмова із стратегічним радником високого рівня із Канади Джил Синклер. Висвітлено її думку про процес проведення реформи укр. армії та надання іноземної допомоги по зміцненню обороноздатності країни.

97. **Сінклер Д. Стратегічний радник високого рівня від Канади Джил Сінклер:** "Не звертайте з дороги реформ" : в Україні працюють кілька десятків іноземних радників, залучених до процесу національної оборонної реформи, яка ставить за мету формування ефективного, сучасного війська, що відповідає всім визначальним критеріям НАТО, здатне захистити наш суверенітет і територіальну цілісність. Серед таких важливих для України персон — радник високого рівня від Канади пані Джил Сінклер [яка в інтерв'ю висловила] думку стосовно іноземного сприяння зміцнення нашої обороноздатності та [надала] критичну експертну оцінку реформи в оборонному секторі / Джил Сінклер ; розмову вів Геннадій Карпюк // Народна армія. - 2018. - 7 берез. (№ 10). — С. 9. Текст: <http://na.mil.gov.ua/61278-strategichnyj-radnyk-vysokogo-rivnya-vid-kanady-dzhyl-sinkler-ne-zvertajte-z-dorogy-reform>.

98. **Сірук М. Хибні пріоритети Могеріні : з чим насправді мала б їхати до Києва верховна представниця ЄС з питань зовнішньої політики і політики безпеки** / Микола Сірук, Наталія Пушкарук // День. - 2018. - 13 берез. (№ 43). — С. 3. *Розглянуто ситуацію навколо дводенного візиту до України верховного представника Європейського Союзу (ЄС) з питань зовнішньої політики і політики безпеки Федеріки Могеріні. Наголошено, що головними темами візиту і переговорів із українською владою було визначено реформи і насамперед посилення боротьби з корупцією. В ході візиту Федерікою Могеріні було висловлено побажання щодо надання Спеціальній моніторинговій місії Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) в Україні повного доступу у відповідності з мандатом до всієї території України, в тому числі вздовж українсько-російського кордону. Під час переговорів Президент України Петро Порошенко звернувся до Федеріки Могеріні із закликом визнати Російську Федерацію (РФ) країною-агресором. Надано коментарі голови Комітету Верховної Ради України (ВРУ) у закордонних справах Ганни Гопко та заступниці директора Центру "Нова Європа" Катерини Зарембо щодо підсумків візиту Федеріки Могеріні.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planety/hybni-priorytety-mogerini>.

99. **Сіцинський А., Сіцинський Н. Пріоритетні напрями удосконалення державно-правових механізмів реалізації політики забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері** / А.С. Сіцинський, Н. А.Сіцинський // Університетські наукові записки = University scientific notes : часопис / Хмельниц. ун-т упр. та права, 2017.-Вип.4.- Бп15791-4(64)—С. 96-115 *Визначено що, головною метою формування пріоритетних напрямів удосконалення державно-правових механізмів реалізації політики забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері є мінімізація загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України у межах міжнародно-визнаного державного кордону України, а також гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Зазначено, що нагальною потребою є необхідність суттєвого удосконалення військово-технічного потенціалу країни за рахунок імплементації спільних з США та іншими державами-донорами проектів міжнародної технічної допомоги. Запропоновано використовувати інструментарій Міжнародного Суду ООН для припинення (засудження) військової агресії Російської Федерації проти України.*

100. **Торба В. Рецепт "перехідних адміністрацій" : "Україна сьогодні має думати про те, як ми будемо жити після повернення територій", – експерт** / Валентин Торба // День. - 2018. - 27 берез. (№ 53). — С. 5. *Надано інформацію про круглий стіл у Києві "Міжнародні перехідні адміністрації – досвід, можливості та ризики для України" за участі посла Вольфганга Петріча, який був Верховним представником по Боснії та Герцеговині і спеціальним представником Європейського Союзу (ЄС) у Боснії. Вольфганг Петріч поділився своїм досвідом врегулювання воєнного конфлікту в колишній Югославії. У виступі представника України в підгрупі з питань*

безпеки Тресторонньої контактної групи Євгена Марчука прокоментовано можливість запровадження на окупованих територіях України так званих перехідних адміністрацій як інструменту Організації Об'єднаних Націй (ООН) з врегулювання конфлікту. У виступі голови Громадського об'єднання (ГО) "Сила права" Андрія Сенченка вказано на відмінності між конфліктом на Сході України та подіями на Балканах. Висловлено сумнів щодо доцільності запровадження миротворчої місії ООН на непідконтрольній Україні території Донбасу. У завершальному слові посла Вольфганга Петріча наголошено, що незважаючи на складність питання, важливо мати платформи для діалогу щодо врегулювання конфлікту. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/recept-perehidnyh-administraciy>.

101. **Третьяков А. Александр Третьяков: "На протяжении службы в армии и после нее государство должно заботиться о военном, который его защищает"** : об этом в интервью ... заявил председатель Комитета Верховной Рады по делам ветеранов, [участников боевых действий, участников антитеррористической операции и людей с инвалидностью] Александр Третьяков, который недавно провел в США ряд переговоров о межпарламентском сотрудничестве в сфере помощи ветеранам / Александр Третьяков ; беседу вела Ольга Бесперстова // Факты и комментарии. - 2018. - 15-21 марта (№ 11). — С. 4, 6. Текст: <http://fakty.ua/261550-aleksandr-tretyakov-ideyu-sozdaniya-ministerstva-po-delam-veteranov-pervymi-stali-kritikovat-prokremlevskie-sajty>.

102. **Україна й Катар уклали угоду про військово-технічне співробітництво** // Народна армія. - 2018. - 22 берез. (№ 12). — С. 2. Висвітлено церемонію підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Держави Катар про військово-технічне співробітництво, що відбулось у присутності Президента України Петра Порошенка, міністра оборони України Степана Полторака, Еміра Держави Катар шейха Таміма бін Хамада Аль Тані.

103. **Фрейзер Ф. Голова Моніторингової місії ООН з прав людини Фіона Фрейзер: "Жертв серед мирного населення поменшало"** / Фіона Фрейзер // Дзеркало тижня. - 2018. - 17-23 берез. (№ 10). — С. 12. Подано інтерв'ю голови Моніторингової місії Організації Об'єднаних Націй (ООН) з прав людини Фіони Фрейзер, яка відвідала зону конфлікту на Сході України по обидва боки лінії зіткнення. Охарактеризовано ситуацію з дотриманням прав людини, зокрема висловлено стурбованість в зв'язку із розвитком паралельних структур у самопроголошених "республіках" та порушення цими структурами основних принципів і стандартів справедливого судового розгляду, а також незабезпечення ними механізмів ефективного правового захисту. Розглянуто проблему звільнення громадян, які перебувають в полоні бойовиків. Висвітлено питання співпраці місії з місцевими волонтерами та громадськими ініціативами в гуманітарних питаннях. Текст: <https://dt.ua/SOCIUM/golova-monitoringovoyi-misiyi-oon-z-prav-lyudini-fiona-freyzer-zhertv-sered-mirnogo-naselennya-stalo-menshe-272255.html>.

104. **Харитонов С. Методологія наукового дослідження проблеми військових злочинів** / С. О. Харитонов // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки : [зб. наук. пр.] / М-во освіти і науки України, Херсон. держ. ун-т, Юрид. ф-т ; [редкол.: Стратонов В. М. (голов. ред.) та ін.]. — Херсон : ХДУ, 2013— . — (Серія: Юридичні науки). — Вип. 4, т. 2. — 2017. — 91-94 с. **Бп17659-4/2(2017)** Вивчення проблематики військових злочинів побудовано на відповідній системі шляхів та методів, сформованих в єдиний комплекс, що дозволяє вивчити та проаналізувати об'єкт дослідження. Дослідження слід здійснювати шляхом сходження від конкретних складів злочину до наукової розробки абстрактного поняття військового злочину з подальшим переходом від абстрактного до конкретного Текст: http://www.lj.kherson.ua/2017/pravo04/part_2/22.pdf

105. **Хармс Р. Держать ответ** : один из главных адвокатов нашей страны на международной арене — депутат Европарламента Ребекка Хармс рассказала Фокусу о своём видении успехов и поражений послереволюционной Украины / Ребекка Хармс ; беседу вел Милан лелич // Фокус. - 2018. - № 10 (9 берез.). — С. 18-20.

106. **Холявка А. Для чого Україні геополітика?** : (виступ на Бандерівських читаннях) / Андрій Холявка // Шлях перемоги. - 2018. - 21 берез. (№ 12). — С. 4. *Розглянуто сутність геополітики як науки та проаналізовано політику України з точки зору мислення геополітичними категоріями. Висловлено критичні зауваження щодо сучасної української політичної еліти. Запропоновано основні тези програми націоналістів, мета якої – відновити суб'єктність України на міжнародній арені.* Текст: <http://ukrnationalism.com/publications/3138-dlia-choho-ukraini-heopolityka.html>

107. **Широбоков Ю. Особливості перебування військовополонених у психологічному просторі ідеологічної обробки в ході проведення антитерористичної операції** / Ю. М. Широбоков // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки : [зб. наук. пр.] / М-во освіти і науки України, Херсон. держ. ун-т, Ф-т психології, історії та соціол. ; [редкол.: О. Є. Блинова (голов. ред.) та ін.]. — Херсон : Гельветика, 2013– . — (Серія: Психологічні науки). — Вип. 4, т. 2. — 2017. — 158-163 с. **Бп17725-4/2(2017)** *Розглянуто основні характеристики психологічного середовища ідеологічної обробки* Текст: http://www.pj.kherson.ua/file/2017/psychology_04/ukr/part_2/30.pdf

108. **Ярошевський О. Фронт боротьби пролягає не лише по Сивашу** / Олександр Ярошевський // Кримська світлиця. - 2018. - 2 берез. (№ 9). — С. 2. *Надано інформацію про проведений Міністерством інформаційної політики України (МІП) черговий міжнародний форум "Окупований півострів: 4 роки спротиву", в рамках якого відбулося дві панельні дискусії: звітна і міжнародна. Представниками Міністерства культури України (Мінкультури) висловлена стурбованість з приводу переміщення кримських культурних цінностей з півострова. Значну увагу приділено висвітленню юридично-правових та освітніх аспектів питань, в яких населення окупованого Криму намагається втримувати та продовжувати свій зв'язок з Українською державою. Оприлюднено жорстку позицію Міністерства освіти та науки України (МОН) щодо невизнання освітніх документів з окупованих територій. Проінформовано про роботу з надання більш широких можливостей молоді з окупованих територій щодо здобуття української вищої освіти.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/300850>.

Захист цивільного населення під час збройного конфлікту

109. **Васютинський В. Психологічні аспекти ціннісного порозуміння українців в умовах воєнного конфлікту** / В. А. Васютинский // Проблеми політичної психології: зб. наук. пр. / Асоціація політичних психологів України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; [редакційна колегія: Л. А. Найдюнова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко та ін.]. – К. : Міленіум, 2016. – Вип. 4 (18). – 3-14 с. – **Бп15936-4(18)** *За результатами опитування студентів із західного, центрального та східного регіонів України визначено психологічну структуру та спрямованість їхніх уявлень про зміст можливого ціннісного порозуміння з приводу війни на Донбасі. Зафіксовано політичний, політико-гуманістичний та гуманістичний контексти оцінки подій, виявлено співчуття та осуд як основні варіанти ставлення до мешканців Донбасу. Акцентування політичного контексту подій пов'язане з войовничо проукраїнськими позиціями та активним осудом політичних опонентів. В основі зосередження на політико-гуманістичному контексті лежать проукраїнські постави та схильність до*

самоствердження. Гуманістичний контекст обстоюють особи, що незадоволені із себе, не є рішуче проукраїнськими, підтримують політичне порозуміння. Найбільш проблемною з погляду досягнення ціннісного порозуміння виявилася група “уникливо-мовчазних” респондентів, що відображає суперечливий стан свідомості мешканців південно-східних регіонів – між нерішучою відмовою від попередніх цінностей і невиразною нехиттю до нових, які більше відповідають сучасним суспільним умовам і тенденціям. Текст: <http://ispp.org.ua/files/1510913367.zip>

110. **Визначають статус незаконно утримуваних в ОРДЛО та РФ //** Голос України. - 2018. - 30 берез. (№ 60). — С. 2. - Електрон. ресурс. Подано коментарі 1-го заступника Голови Верховної Ради України (ВРУ) Ірини Геращенко щодо зареєстрованого у парламенті законопроекту “Про правовий статус і соціальні гарантії осіб, які незаконно позбавлені волі, заручники, або засуджені на тимчасово окупованих територіях України та за її межами” (№ 8205), до розробки якого долучилися народні депутати, представники Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, колишні заручники. Зазначено, що термінологія законопроекту враховує українське законодавство та міжнародні конвенції, і під дію його мають потрапити всі ті, хто незаконно утримувався у в’язницях окремих районів Донецької та Луганської областей (ОРДЛО) і Російської Федерації (РФ) через військову агресію, що розпочалася з 20 лютого 2014 р. Підкреслено, що законопроект визначає правовий статус незаконно утримуваних і надає їм певні соціальні гарантії. В коментарях співавтора законопроекту, голови парламентського Комітету у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції (АТО) та людей з інвалідністю Олександра Третьякова наголошено на необхідності уточнення та доопрацювання деяких норм законопроекту № 8205. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/301404>

111. **Вінков, В. Адаптаційний потенціал трансформації соціального капіталу спільноти в умовах воєнного конфлікту /** В. Ю. Вінков // Проблеми політичної психології: зб. наук. пр. / Асоціація політичних психологів України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; [редакційна колегія: Л. А. Найдюнова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко та ін.]. – К. : Міленіум, 2016. – Вип. 4 (18). – 52-60 с. – **Бп15936-4(18)** *Обстоюється думка, що в основі соціального капіталу лежить взаємодія між представниками різних соціальних груп, яку слід розуміти як процес формування взаємних ставлень одне до одного. З’ясовано, що такі взаємні ставлення передують взаємодії та можуть впливати на міжгрупову комунікацію. Розглянуто трансформацію соціального капіталу як одну із форм адаптації спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту, перебудову структури соціальних зв’язків як окремої особи, так і спільноти в цілому, що дає змогу зберегти або відновити їх статус. Визначено, що втрата соціального статусу та розрив соціальних зв’язків спричиняють стан фрустрації, що зрештою в разі ненадання допомоги може призвести до дезадаптації. Наголошується, що соціальне оточення може позитивно впливати на адаптацію постраждалих від воєнного конфлікту або ж, навпаки, посилювати дезадаптацію. Показано, що дослідження взаємин представників різних соціальних груп може сприяти вирішенню проблеми ефективності адаптації спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту.* Текст: <http://ispp.org.ua/files/1510913367.zip>

112. **Головченко Д. Соціально-психологічні передумови стану психологічного благополуччя у внутрішньо переміщених осіб в Україні /** Д. І. Головченко // Проблеми політичної психології: зб. наук. пр. / Асоціація політичних психологів України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; [редакційна колегія: Л. А. Найдюнова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко та ін.]. – К. : Міленіум, 2016. – Вип. 4 (18). – 75-88 с. – **Бп15936-4(18)** *Соціально-психологічний*

ракурс аналізу процесу реінтеграції внутрішньо переміщених осіб у соціум пов'язується з необхідністю з'ясування передумов, які забезпечують психологічне благополуччя особистості. Психологічне благополуччя розглядається як багатofакторний конструкт, що відображає задоволеність людини життям у різних сферах її діяльності та є інтегральним соціально-психологічним утворенням, що охоплює всі види благополуччя: соціальне, матеріальне, духовне, фізичне і психологічне. Показано, що складні умови міграції та воєнні дії часто призводять до порушення стану психологічного благополуччя вимушених переселенців та біженців. На основі теоретичного аналізу виділено чинники, які впливають на психологічне благополуччя вимушених переселенців. Сформульовано положення, згідно з яким важливим суспільним завданням у контексті реінтеграції внутрішньо переміщених осіб є створення соціально-психологічних умов відновлення не лише їхнього відчуття психічної стабільності, а й психологічного благополуччя. Зроблено висновок, що необхідними умовами збереження та відновлення стану психологічного благополуччя особистості є реалізація її творчого потенціалу, пізнавальна та фізична активність, спрямованість на здорові життєві цілі, самоактуалізація. Визначено, що психологічне благополуччя людини залежить від наявності в неї усвідомлюваних цілей і планів життєдіяльності, а також умов і ресурсів для їх досягнення. Текст: <http://ispp.org.ua/files/1510913367.zip>

113. Грищук М. Невеселые приключения переселенцев в Одесской области / Марина Грищук // Одеські вісті. - 2018. - 10 лют. (№ 12). — С. 1, 4. Висвітлено умови проживання в Одес. обл. вимушених переселенців із зони проведення АТО на сході України.

114. Губеладзе І. Психологічні особливості підтримання родинної взаємодії в умовах воєнного конфлікту / І. Г. Губеладзе // Проблеми політичної психології: зб. наук. пр. / Асоціація політичних психологів України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; [редакційна колегія: Л. А. Найдьонова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко та ін.]. – К. : Міленіум, 2016. – Вип. 4 (18). – 15-23 с. – **Бп15936-4(18)** На основі теоретичного аналізу визначено основні стратегії підтримання родинної взаємодії в умовах воєнного конфлікту: повна сепарація, часткова взаємодія, конфронтація, пристосування, домінування, прийняття різноманітності позицій. Проаналізовано фактори, що впливають на вибір відповідних стратегій підтримання родинних зв'язків та сприяють збереженню внутрішнього балансу й адаптації до кризових умов. Обґрунтовано думку, що сім'я і родина не завжди можуть виконувати підтримувальну і психотерапевтичну функцію. Визначено, що основними показниками успішної адаптації спільноти до умов та наслідків воєнного конфлікту в процесі сімейної взаємодії є: позитивна сімейна ідентичність, конструктивна взаємодія між членами родини, позитивні образи "Ми" і "Вони", включеність членів родини в спільну діяльність, позитивне соціальне самопочуття. Текст: <http://ispp.org.ua/files/1510913367.zip>

115. Дяченко А. Соціальні аспекти державної політики реінтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні / Андрій Дяченко // Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. праць / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін.-т держ. управління. – Дніпро, 2017. – Вип. 3 (34). – **Бп17051-3(34)** Розглянуто соціальні аспекти реінтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та труднощі їх соціальної адаптації. За результатами соціологічних опитувань проаналізовано внутрішні та зовнішні причини, які ускладнюють адаптацію та реінтеграцію ВПО. Наголошено, що наявні проблеми вимагають не тільки розроблення та впровадження плану дій у соціальній та гуманітарній сферах, але й реалізації системних стратегічних заходів та скоординованої інформаційної політики, спрямованої на реінтеграцію ВПО.

116. **Козловский И. Бывший заложник Игорь Козловский: "Во время пыток в "МГБ", в подвале, мне говорили, что они – наследники НКВД-КГБ. Везде висят портреты Сталина, Дзержинского и Путина / Игорь Козловский ; беседовала Алеся Бацман // Вечірня Полтава. - 2018. - 24 січ. (№ 4) — С. 20., (Продовження: 31 січ. (№ 5) — С. 20-21). Репрезентовано інтерв'ю з вченим-релігієзнавцем Ігорем Козловським, який майже два роки перебув у полоні на території так званої "ДНР". Висвітлено життя в окупованому Донецьку, настрої населення та багато інших питань.** Текст: <http://gordonua.com/publications/byvshiy-zalozhnik-kozlovskiy-vo-vremja-pitok-v-mgb-v-podvale-mne-govorili-chto-oni-nasledniki-nkvd-kgb-vezde-visjat-portreti-stalina-dzerzhinskogo-i-putina-226516.html>

117. **Котляр А. Батьки і діти. З поправкою на війну / Алла Котляр, Олена Розвадовська // Дзеркало тижня. - 2018. - 3-16 берез. (№ 8-9). — С. 11.** Розглянуто проблему роботи з сім'ями та дітьми в зоні бойових дій та з тими, хто звідти виїхав. Зазначено, що за чотири роки воєнних дій значно зросла кількість сімей у складних життєвих обставинах (СЖО). Через різке погіршення умов життя, батькам складніше виконувати свої обов'язки, наслідком чого нерідко стає розпад сім'ї і ризик для дитини осиротіти. Наголошується на необхідності законодавчого врегулювання проблеми, зокрема, пропонується створити на території кожної громади Центри соціальної підтримки сімей і дітей. Текст: <https://dt.ua/SOCIUM/batki-i-diti-z-popravkoyu-na-viynu-270994.html>

118. **Кравченко Т. Уехать от войны : ... о судьбах вынужденных переселенцев** рассказала Татьяна Кравченко, которая сама уехала от войны в Черкассы, окончила школу журналистики / Татьяна Кравченко // Корреспондент. - 2018. - № 5 (16 марта). — С. 38-41. *Розглянуто ситуацію із внутрішньо-переміщеними особами з Донбасу що склалася у Черкаській області.*

119. **Кропельницька С. Концептуальні засади формування системи фінансово-економічного забезпечення соціального захисту вимушено переміщених осіб з урахуванням кластерного підходу / С. О. Кропельницька, Т. В. Солоджук, Г. В. Штефурак // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : зб. наук. пр. – Івано-Франківськ, 2017. – С. 184–195. – Бп16637-13/2. Систематизовано підходи до фінансової підтримки та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб (ВПО), а також їхнього соціального захисту, що базується на проведенні аналізу нормативно-правового підґрунтя, стану та джерел фінансово-економічної підтримки ЄС ВПО в Україні та їхнього соціального забезпечення. Дослідження ситуації щодо ВПО та оцінювання ресурсів, які потрібно залучити, базуються на кластерному підході, у межах якого визначено оптимальний набір проблемних сфер, що потребують першочергового соціального та фінансового забезпечення. Випрацьовано практичні рекомендації щодо формування комплексної прозорої та єдиної політики захисту через розробку концепційної схеми фінансово-економічного забезпечення соціального захисту ВПО, яка стане базовою у розв'язанні проблем соціального та фінансового забезпечення вимушених переселенців в Україні.**

120. **Мельник О. Вікові особливості життєстійкості учасників АТО / О. В. Мельник // Проблеми політичної психології: зб. наук. пр. / Асоціація політичних психологів України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; [редакційна колегія: Л. А. Найдьонова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко та ін.]. – К. : Міленіум, 2016. – Вип. 4 (18). – 114-121 с. – Бп15936-4(18) Проаналізовано історію вивчення та сучасні дослідження життєстійкості в контексті підвищення продуктивності діяльності. З'ясовано, що життєстійкість за соціальної підтримки сприяє посиленню опірності до розвитку ПТСР [посттравматичний стресовий розлад] (тобто людина з високим рівнем життєстійкості здатна протистояти стресовим розладам, зберігаючи фізичне та психологічне здоров'я навіть у таких**

стресових умовах, як бойові дії). За результатами емпіричного дослідження встановлено, що високий рівень життєстійкості властивий усім учасникам АТО незалежно від віку; утім, найбільш вираженим компонентом життєстійкості у досліджуваних є залученість до діяльності, тобто спрямованість на активну боротьбу із труднощами за умови розуміння не лише ситуації в цілому. Визначено, що найвищі показники всіх аспектів життєстійкості характерні для осіб віком 30-45 років. Отримані дані запропоновано використати для створення програм соціальної адаптації потерпілих від стресу учасників бойових дій на сході України. Зроблено висновок, що життєстійкість є потенційно ефективним протективним чинником, що забезпечує учасників АТО різного віку від травматичних розладів, зокрема ПТСР. Текст: <http://ispp.org.ua/files/1510913367.zip>

121. **Міщенко І. Будинки для переселенців тільки на папері : замкнене коло проблем навколо житла для вимушено переміщених осіб досі не вдається розірвати** / Іванка Міщенко // Урядовий кур'єр. - 2018. - 14 берез. (№ 49). — С. 5. Розглянуто проблему забезпечення житлом вимушено переселених осіб (ВПО) на території, підконтрольній Україні. Проаналізовано хід реалізації державної програми "Доступне житло" та Регіональної цільової програми з підтримки та адаптації ВПО в Луганській області на 2017-2018 роки. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/budinki-dlya-pereselenciv-tilki-na-paperi/>.

122. **Мороз В. Допомога внутрішньо переміщеним особам vs шахрайство стосовно держави** / Віктор Мороз // Юридична газета. - 2018. - 20 берез. (№ 11). — С. 36. Зазначено, що подання документів на здійснення грошової виплати внутрішньо переміщеній особі з недостовірними відомостями може тлумачитися як злочинний умисел, спрямований на заволодіння чужим майном шляхом обману, та кваліфікуватися як шахрайство з подальшим притягненням винної особи до кримінальної відповідальності.

123. **Мосьондз О. Або звільнитися зі служби, або дитину – в інтернат ... : перед таким вибором постав батько-одинак, ветеран АТО з Київщини** / Ольга Мосьондз // Народна армія. - 2018. - 22 берез. (№ 12). — С. 15. На прикладі сім'ї учасника АТО, який після смерті дружини залишився сам на сам із маленькою дитиною, розглянуто питання, пов'язане із відсутністю в українському законодавстві чіткої регламентації права чоловіка-військовослужбовця на соціальну відпустку для догляду за дитиною в особливий період, у зв'язку із чим, мають місце різночитання, які нерідко призводять до звуження прав громадян.

124. **Мяленко В. Особливості ставлення українців до внутрішньо переміщених осіб** / В. В. Мяленко // Проблеми політичної психології: зб. наук. пр. / Асоціація політичних психологів України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; [редакційна колегія: Л. А. Найдьонова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко та ін.]. – К. : Міленіум, 2016. – Вип. 4 (18). – 61-74 с. – **Бп15936-4(18)** Наведено результати якісного і кількісного дослідження психологічних особливостей ставлення українців до внутрішньо переміщених осіб та причин такого ставлення. За допомогою якісного аналізу медіаконтенту виокремлено п'ять типів ставлення українців до внутрішньо переміщених осіб: як до біженців, переселенців, "ідейних", авантюристів та "халявщиків". Аналіз результатів кількісного дослідження дав змогу розкрити зв'язок між особливостями ставлення та різними психологічними станами респондентів. Так, особи, які вважали внутрішньо переміщених осіб біженцями, виявляють найвищий рівень толерантності, доброзичливості, адаптивності та стресостійкості. Ставлення до внутрішньо переміщених осіб як переселенців характерне для децю тривожних респондентів, які тяжіють до надмірного контролю та вважали, що переселенці не зазнали серйозної загрози. Респонденти, які сприймають біженців переважно як "ідейних", переживають недовіру, агресію та

фрустрацію, є дезадаптованими та недоброзичливими. Респонденти, які вважають переважну більшість внутрішньо переміщених осіб авантюристами, доволі агресивні, вороже налаштовані, їм притаманна екстернальна позиція, вони не схильні до прийняття інших. Обстежувані, які оцінюють внутрішньо переміщених осіб як “халявициків”, характеризуються підвищеною тривожністю, ригідністю, ворожістю та егоїстичністю; вони відмовляються допомагати біженцям, оскільки, на їхню думку, це переважно аморальні люди. Зроблено висновок, що деструктивні психологічні особливості ставлення до внутрішньо переміщених осіб пов’язані насамперед зі складними емоційними станами, невідреагованими переживаннями та невідрефлексованим досвідом.. Текст: <http://ispp.org.ua/files/1510913367.zip>

125. **”Наше спільне завдання – забезпечити людям нормальні умови життя”**, – **Юрій Гарбуз у Катеринівці** : 12 лютого очільник Луганщини Юрій Гарбуз разом з поважними гостями – першим заступником голови ВРУ Іриною Геращенко, заступником голови комітету ВРУ з питань євроінтеграції Марією Іоною, заступником міністра закордонних справ України Оленою Зеркаль, заступником керівника головного департаменту зовнішньої політики та євроінтеграції АПУ Мариною Михайленко та надзвичайним і повноважним послом Іспанії в Україні Сільвією Кортес Мартін – побував у Попаснянському районі та на КПВВ ”Станиця Луганська” // Луганщина.ua. - 2018. - 14 лют. — С. 3.

126. **Полтавець А. Жилье для переселенцев: варианты есть, но возможности ограничены** / Анастасія Полтавець // Луганщина.ua. - 2018. - 14 лют. — С. 1, 5. *Висвітлено проблеми будівництва житла в Луганській області для тимчасово переміщених осіб із окупованих територій на сході України.*

127. **Полтавець А. Программы ООН для будущих бизнесменов развеивают мифы** : в последние годы всё больше жителей Луганщины пользуются возможностью получить помощь международных организаций, чтобы открыть собственное дело. К примеру, на один грант программы ООН, направленной на создание рабочих мест и развитие бизнеса, в среднем подается до десяти заявок. Всего же за прошедшие годы жители области выиграли более ста ”предпринимательских” грантов ПРООН / Анастасія Полтавець // Луганщина.ua. - 2018. - 7 берез. — С. 4. *Висвітлено ситуацію щодо розвитку малого та середнього бізнесу за сприяння міжнародних проєктів, таких як Програма розвитку ООН, у прифронтових районах Луганської області, зокрема, у Северодонецьку.* Текст: <http://vistilug.com.ua/news/1778-programmy-oon-dlya-budushchikh-biznesmenov-razvyeivayut-mify/>

128. **Сікорський О. Військово-цивільні адміністрації , як спосіб забезпечення безпеки та нормалізації життєдіяльності населення в районі проведення антитерористичної операції** // Наукові записки. Серія: Право / М-во освіти і науки України, Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка ; [редкол.: Соболев Є. Ю. (голова) та ін.]. — Кропивницький : Полімед-Сервіс, 2017. – Вип.. 1., С. 160-165. – **Бп18146-1**. *Проаналізовано правові засади утворення і діяльності військово-цивільних адміністрацій в Донецькій і Луганській областях. Визначено особливості їх правового статусу, посадових осіб між цивільними та військовими адміністрацій, проаналізовано проблемні позиції в національному законодавстві, пов’язаних з реалізацією законодавства про військово-цивільних адміністраціях*

129. **Соціальна незахищеність, порушення прав людини, репресії є наслідками російської окупації Криму** // Голос України. - 2018. - 28 берез. (№ 58). — С. 4. - Електрон. ресурс. *Надано інформацію про зустріч народного депутата, голови Меджлісу кримськотатарського народу Рефата Чубарова з інтернами програми стажування в апараті Верховної Ради України (ВРУ). Обговорено політичну, економічну та соціальну складові ситуації в окупованому Криму. У виступі Рефата*

Чубарова зазначено, що соціальна незахищеність, порушення прав людини, низька економічна активність, репресії проти мирних людей є наслідками російської політики в Криму. Наголошено на нелегітимності виборів президента Російської Федерації (РФ) на території окупованого Криму. Висловлено думку щодо необхідності реформатування в майбутньому Кримської автономії. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/301259>

130. **Соціально-психологічні чинники порушення стресостійкості дітей, що проживають у буферній зоні воєнного конфлікту на сході України** / С. О. Богданов, А. М. Гірник, Б. П. Лазоренко, В. В. Савінов, В. В. Соловійова // Проблеми політичної психології: зб. наук. пр. / Асоціація політичних психологів України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; [редакційна колегія: Л. А. Найдьонова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко та ін.]. – К. : Міленіум, 2016. – Вип. 4 (18). – 40-51 с. – **Бп15936-4(18)** На основі опитування дітей різних вікових груп, що проживають у буферній зоні воєнного конфлікту на сході України, виявлено найбільш стресогенні, на їхню думку, чинники соціально-психологічної природи. Спільними для всіх дітей цієї зони чинниками виявилися насамперед сварки в сім'ї і страх війни. Розкрито також вікові особливості сприйняття дітьми стресогенних чинників: так, для дітей 9–11 років найбільш суттєвими чинниками є нестача часу у батьків на спілкування та страх насильства з їхнього боку; у віці 12–14 років – роздратування батьків, їхні сварки з дітьми, страх за життя рідних; у віці 15–17 років – алкогольна залежність батьків, брак умов для культурного розвитку. Ключовими інформантами (тобто спеціально відібраними респондентами із числа фахівців, які надають психологічну та соціально-психологічну допомогу дітям) як стресогенні чинники визначено матеріальну нестабільність, відсутність взаєморозуміння з боку батьків, пияцтво, подружні зради та розлучення батьків. Серед заходів, які б сприяли посиленню стресостійкості дітей, пропонуються такі: підвищення кваліфікації фахівців, створення для них супервізійних груп, проведення інтерв'язій, врахування фахівцями в процесі взаємодії з дітьми їхніх вікових та психологічних особливостей, а також особливостей їхніх сімей. Береться до уваги також необхідність рахуватися під час роботи з дітьми із специфікою дитячих страхів військових і зброї, а також зі страхом за своє і батьківське життя. Текст: <http://ispp.org.ua/files/1510913367.zip>

131. **Формування державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб в умовах системних криз в Україні** / за заг. ред. О. В. Балуєвої] ; М-во освіти і науки України, Донец. держ. ун-т упр. — Маріуполь : ДонДУУ, 2016– Т. 2 / [Балуєва О. В. та ін.]. — 2017. — 258, [1] с. : іл., табл. **Б351763-2** Монографію присвячено дослідженню науково-методичних основ формування державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Виділено основні проблеми ідентифікації стратегічних пріоритетів державної політики щодо ВПО; проаналізовано нормативно-правове забезпечення реалізації прав ВПО та інформаційну ситуацію на окупованих територіях Донбасу; сформовано рекомендації для розробки державної політики відновлення та реінтеграції де окупованих та постраждалих від конфлікту територій; акцентовано увагу на значущості волонтерської діяльності у наданні соціальної допомоги ВПО; проаналізовано види допомоги, наданої міжнародними донорами внутрішньо переміщеному бізнесу в Україні; сформульовано рекомендації для органів державної та місцевої влади щодо вирішення гуманітарних проблем ВПО в контексті соціально-економічного розвитку; визначено шляхи забезпечення доступу до освіти, проблеми переміщених освітніх закладів та переміщених закладів професійно-технічної освіти зокрема; приділено увагу збереженню наукового потенціалу та діяльності переміщених наукових установ

132. Циганенко Г. Соціально-психологічне осмислення конфліктів між цивільними і військовими в ході групової взаємодії / Г. В. Циганенко, О. Ю. Кухарук // Проблеми політичної психології: зб. наук. пр. / Асоціація політичних психологів України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; [редакційна колегія: Л. А. Найдьонова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко та ін.]. – К. : Міленіум, 2016. – Вип. 4 (18). – 24-39 с. – **Бп15936-4(18)** *Розкрито підходи до аналізу причин і природи конфліктів, які виникають у ході групової взаємодії між цивільними і військовими. Виявлено, що частково ці конфлікти зумовлені настановленнями цивільних, зокрема позбавленням військових суб'єктності, надлишковою патологізацією процесу їх повернення до цивільного життя. З огляду на результати експертного опитування стверджується, що найчастіше такі конфлікти виникають у відносинах з представниками держави та державних органів, через негаразди повсякденного життя або ж сімейні проблеми. На основі аналізу основних соціально-психологічних підходів до вивчення наслідків війни та практичного досвіду авторів виявлено, що український контекст передумов виникнення конфліктів між військовими і цивільними пов'язаний з відсутністю у цивільного населення реальних уявлень про війну, бойові дії та їхній вплив на військовослужбовців; тривалим перебуванням останніх у зоні бойових дій, що спотворює розуміння ними того, що відбувається в цивільному житті; загальним станом соціальної напруженості, спричиненим воєнними діями та соціально-економічною ситуацією в країні; загальними, характерними для людської природи помилками сприймання та когнітивними викривленнями; завищеним рівнем взаємних очікувань щодо ролі кожної із сторін у суспільному житті та відповідальності за нього; цілеспрямованим формуванням викривлених взаємних уявлень як елементом пропаганди та складовою гібридної війни тощо.* Текст: <http://ispp.org.ua/files/1510913367.zip>

Міжнародний досвід вирішення конфлікту

133. Белокопос О. Амбіції і фобії серійного агресора / Олег Белокопос // Дзеркало тижня. - 2018. - 3-16 берез. (№ 8-9). — С. 5. Проаналізовано перспективи реалізації зовнішньополітичного курсу Російської Федерації (РФ) після президентських виборів 18 березня 2018 р. в умовах продовження конфронтації із Заходом. Висловлено думку про можливість посилення Росією тиску на Україну, яку російська влада розглядає як реальну загрозу власному пануванню. Запропоновано українську стратегію протидії Російській Федерації, яка повинна бути асиметричною, тобто передбачати постійний, активний і системний тиск саме на вразливі місця Росії й паралельно дієві заходи з надійного захисту найважливіших національних інтересів України. Текст: <https://dt.ua/international/ambiciyi-i-fobiyi-seriyogo-agresora-271015.html>

134. Бурлаченко С. Не мир, но миротворцы : 23 февраля с публикацией в газете "Голос Украины" вступил в силу закон о реинтеграции Донбасса, тремя днями раньше подписанный президентом Порошенко. ... официальная российская реакция оказалась резче, чем изначально можно было предположить / Сергей Бурлаченко // 2000: Еженедельник. - 2018. - 2-8 марта (№ 9-10). — С. А3. Висвітлено ситуацію навколо російсько-українського конфлікту після набрання чинності закону України про реінтеграцію Донбасу (Закон України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях"), зокрема, реакція МЗС Росії та світової спільноти; можливі шляхи мирного врегулювання конфлікту, залучення миротворців; Мінські угоди щодо ситуації на сході та ін. Текст: <https://www.2000.ua/v->

nomere/forum/puls/ne-mir-no-mirotvorcy.htm. Текст: <https://www.2000.ua/v-nomere/forum/puls/ne-mir-no-mirotvorcy.htm>

135. **Волошина Л. Друге дихання для "руського міра"** / Лариса Волошина // День. - 2018. - 7-8 берез. (№ 41-42). — С. 23. *Розглянуто ситуацію навколо поширення в Україні ідеологем, які мають стати основою для реваншу "руського міра". Висловлено думку щодо діяльності деяких політиків, науковців та журналістів, які пропагують ідею капітуляції та "примирення" з агресором. Наголошено на необхідності об'єднання українського суспільства навколо базових національних цінностей заради побудови незалежної Української держави.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/polityka/druge-dyhannya-dlya-russkogo-mira>.

136. **Вус Р. Стандарти НАТО: переваги і складнощі переходу на них :** упровадження стандартів НАТО дозволяє не тільки запозичити досвід найкращих армій світу, а й досягти сумісності з ними. Стандарти Альянсу відкриють нові можливості й для вітчизняних виробників ОВТ / Роман Вус // Народна армія. - 2018. - 1 берез. (№ 9). — С. 14. *Роз'яснюється, що охоплюють стандарти НАТО (які є системою угод, що уклали держави-члени), їх види (адміністративні, оперативні та матеріально-технічні) та їх суть (отримувати/надавати допомогу, брати участь у формуванні колективної безпеки); окреслено напрями реформування Збройних сил України (ЗСУ) згідно з цими стандартами для досягнення рівня сумісності ЗСУ, інфраструктури з інфраструктурою країн — членів НАТО; подано досвід Польщі та Хорватії у переході на стандарти НАТО.* Текст: <http://na.mil.gov.ua/61052-standarty-nato-perevagiy-i-skladnoshhi-perehodu-na-nyh>

137. **Давитян Д. Сохраняя нейтралитет :** [інтерв'ю] с министром обороны Швеции Петером Хультквистом о том, будет ли его страна поддерживать украинцев миротворцами и готовится ли Швеция к войне с Россией / Диана Давитян // Фокус. - 2018. - № 8 (23 лют.). — С. 17.

138. **Давитян Д. Холодный мюнхенский душ :** запад ждёт от Украины реальных реформ, а не их имитации / Диана Давитян // Фокус. - 2018. - № 8 (23 лют.). — С. 14-17. *За матеріалами Мюнхенської конференції з питань безпеки, зокрема, виступів учасників стосовно просування реформ в Україні під час Українського ланча, організованого Фондом Віктора Пінчука; обговорення питання щодо перспектив введення миротворчих військ ООН на Донбас та гарантій безпеки.*

139. **Іщенко Н. Чи може бути цензура гіршою за смерть? :** міжнародні організації продовжують ігнорувати війну в Україні / Наталя Іщенко // День. - 2018. - 7-8 берез. (№ 41-42). — С. 29. *Йдеться про оприлюднений організацією Freedom House черговий рейтинг "Свобода у світі-2018", в якому Україна зарахована до категорії "частково вільних країн" та у негативному світлі згадуються санкції, запроваджені українською владою щодо популярних російських соціальних мереж та інтернет-ресурсів, припинення мовлення деяких російських медіа в Україні та заборона окремим російським журналістам в'їзду в Україну. Розглянуто проблему свободи слова та діяльності вільних засобів масової інформації (ЗМІ) як демократичних інституцій в умовах гібридної агресії Російської Федерації (РФ) проти України. Зазначається, що рекомендації медіаюристів щодо застосування принципів свободи слова під час війни кардинально відрізняються від підходів Freedom House і базуються на постулатах, згідно з якими сторона-агресор не має права на свободу слова в країні, яку вона атакує. Як свідчить світовий досвід, це – необхідний самозахист в умовах агресії, до якого вдавалися всі західні демократичні держави під час війни.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/media/chy-mozhe-but-y-cenzura-girshoyu-za-smert>.

140. **Кібербезпека: до Сенату США внесли законопроект про співпрацю з Україною** // Народна армія. - 2018. - 1 берез. (№ 9). — С. 2. *За повідомленням на*

сторінці у Фейсбук Посольства України в США щодо внесення на розгляд Сенату США дзеркальної версії проекту Закону про співпрацю з Україною з питань кібербезпеки, який схвалила Палата представників.

141. **Лозинський А. Україна в Раді ООН із прав людини : маємо працювати, навіть коли праця здається невдячною** / Аскольд С. Лозинський // День. - 2018. - 7-8 берез. (№ 41-42). — С. 12. Проаналізовано стан дотримання прав людини в Україні в контексті щорічного звіту Американської організації Human Rights Watch про права людини у країнах світу. Охарактеризовано план дій щодо забезпечення прав людини, підготовлений Міністерством закордонних справ України до сесії Ради Організації Об'єднаних Націй (ООН) із прав людини. Як зазначив представник України заступник міністра закордонних справ Сергій Кислиця, Україна намагатиметься на цьому форумі протидіяти російській агресії та грубим порушенням прав людини на окупованій території України. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/poshta-dnya/ukrayina-v-radi-oon-iz-prav-lyudyny1>.

142. **Ми – не сіра зона, ми – щит Європи** // Голос України. - 2018. - 3 берез. (№ 43). — С. 3. Надано інформацію про візит Голови Верховної Ради України (ВРУ) Андрія Парубія до Республіки Молдова для участі в Міжпарламентській безпековій конференції "Грузія, Молдова та Україна: Східне партнерство та сучасні безпекові виклики". У своєму виступі Андрій Парубій наголосив на необхідності спільної стратегії і тактики у протидії інформаційній війні, яка у сучасній гібридній стратегії Російської Федерації (РФ) відіграє ключову і основну роль. Наголошено на важливості вироблення спільної позиції з енергетичної безпеки в зв'язку з енергетичним шантажем і енергетичним впливом, який президент Росії Володимир Путін використовує проти інших держав. Охарактеризовано мілітарну складову сфери безпеки та висловлено подяку за ухвалені нещодавно рішення Сполучених Штатів Америки (США) стосовно виділення Україні "Джавелінів". Зазначено прагнення України до мирного вирішення конфліктів. Підкреслено важливість для України підтримки європейських сил та обміну досвідом на шляху проведення реформ. Проінформовано про ухвалення Верховною Радою України в першому читанні надзвичайно важливого рішення про створення Антикорупційного суду, яке дозволяє забезпечити побудову антикорупційної інфраструктури. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/300549>.

143. **Міжнародний майданчик для збереження миру** // Голос України. - 2018. - 28 берез. (№ 58). — С. 4. Надано інформацію про участь делегації Верховної Ради України (ВРУ) у 138-й Асамблеї Міжпарламентського союзу (МПС), що відбулася у Женеві (Швейцарія). Репрезентовано тези виступу народного депутата України Бориса Тарасюка на засіданні Комітету з питань миру та міжнародної безпеки, який озвучив позицію делегації щодо проекту резолюції Комітету на тему "Збереження миру як засіб досягнення сталого розвитку" та висловив вдячність співдоповідачам за її підготовку. Висловлено критичні зауваження щодо проведення останньої Асамблеї МПС в Росії, яка є країною-агресором, що захопила частину території іншого члена МПС – України. Висловлено низку зауважень до тих поправок, зміст яких суперечить основним ідеям резолюції. Українською делегацією під головуванням Бориса Тарасюка проведено двосторонні зустрічі й консультації з делегацією Австралії та Німеччини. У виступі народного депутата України Альони Шкрум під час дискусії на Форумі жінок-парламентарієв, який був проведений у межах Асамблеї, наголошено на важливості врегулювання причин, які викликають конфлікти й війни, та зазначено, що через російську агресію в Україні налічується понад 1,8 млн. внутрішньо переміщених осіб. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/301257>.

144. **Небоженко В. На порозі вирішальних випробувань** : Віктор Небоженко: "Україна пішла шляхом Кучми", а не шляхом Марчука". І це призвело до того, що на сьогодні ми вже практично вичерпалися" / Віктор Небоженко ; бесіду вів

Іван Капсамун // День. - 2018. - 7-8 берез. (№ 41-42). — С. 4-5. *Бесіда з політологом Віктором Небоженком, в ході якої він проаналізував новітню історію України за роки незалежності та поточну політичну ситуацію. Висловлено думку щодо дискусії в суспільстві довкола форми правління для України: президентська чи парламентська республіка. Охарактеризовано ситуацію напередодні парламентських та президентських виборів. Розглянуто проблеми врегулювання ситуації на Донбасі та поліпшення відносин з державами-сусідами: Угорщиною, Польщею, Румунією.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/na-porozi-vyrishalnyh-vyprobuvan>.

145. **Сільверстайн С. Старший радник при міністерстві оборони України Посольства США в Україні Стівен Сільверстайн: "Я маю 32 роки досвіду роботи в Пентагоні. Для мене честь допомогти Україні, де колись жили мої родичі"** / Стівен Сільверстайн ; Записав Геннадій Карпюк // Народна армія. - 2018. - 1 берез. (№ 9). — С. 8. *Інтерв'ю з одним "із тих надзвичайно фахових і небайдужих до української перспективи партнерів, які щиро діляться своїм досвідом та міркуваннями задля зміцнення обороноздатності нашої держави" Робертом Стівеном Сільверстайном щодо певних підсумків його роботи на посаді радника при міністерстві оборони України, стосовно оборонної реформи, яку запровадив Київ та співпраці України з НАТО.* Текст: <http://www.mil.gov.ua/news/2018/03/01/starshij-radnik-pri-mo-ukraini-stiven-silverstajin-ya-mayu-32-roki-dosvidu-roboti-v-pentagoni-dlya-mene-chest-dopomogti-ukraini-de-kolis-zhili-moi-rodichi/>

146. **Снігір О. Діалог і стримування : чого очікувати Києву від політики західних країн щодо Росії** / Олена Снігір // Дзеркало тижня. - 2018. - 3-16 берез. (№ 8-9). — С. 4. *Проаналізовано санкційну політику Заходу стосовно Російської Федерації (РФ) в зв'язку зі сподіваннями, що президентські вибори в Росії у березні 2018 р. стануть точкою відліку для оновленої російської зовнішньої політики. Зазначено, що бажання європейських демократій повернутися до мирного співіснування на континенті змушує їх прагнути діалогу Росією і створює сприятливий ґрунт для прийняття російських інтерпретацій нинішніх подій та пропозицій щодо розв'язання проблем. Розглянуто ситуацію навколо можливості залучення до процесу урегулювання російсько-українського конфлікту миротворчої місії Організації Об'єднаних Націй (ООН). Перелічено умови для повноцінного врегулювання конфлікту на Сході України: забезпечення основних прав і свобод людини; створення передумови для повної реінтеграції в соціальному, гуманітарному, економічному плані; можливість проведення виборів на окупованих територіях тільки після повернення їх у правове та гуманітарне поле України. Охарактеризовано стан російсько-американських відносин, переломним моментом для яких стало набрання влітку 2017 р. чинності Законом про протидію противникам Америки за допомогою санкцій.* Текст: https://dt.ua/internal/dialog-i-strimuvannya-271020_.html

147. **Спільна заява голів парламентів Грузії, Республіки Молдова і України** // Голос України. - 2018. - 3 берез. (№ 43). — С. 2. *В ухваленій 2 березня 2018 р. у рамках Міжпарламентської конференції "Грузія, Молдова та Україна: Східне партнерство та сучасні безпекові виклики" у м. Кишиневі (Республіка Молдова) підтверджено відданість європейській інтеграції як єдиному та найбільш ефективному механізму забезпечення безпеки, процвітання та довготермінового стабільного й демократичного розвитку країн. Наголошується, що процес наближення до норм Європейського Союзу (ЄС) створює сприятливі умови для функціональної інтеграції Грузії, Республіки Молдова і України в ЄС, тому Угоди про асоціацію та пов'язані з ними документи є програмою інтенсивного співробітництва з ЄС на наступні роки. Висловлена стурбованість в зв'язку з погіршенням безпекової та гуманітарної ситуації в регіонах конфліктів і діями Російської Федерації (РФ), спрямованими на порушення суверенітету та територіальної цілісності держав:*

розміщення російських військ на суверенній території Молдови, продовження російської окупації та інших форм військової інтервенції у регіонах Грузії та України. Урядам Грузії, Республіки Молдова і України пропонується розробити спільні зобов'язання, доповнені належними механізмами поглиблення співробітництва в галузі оборони та безпеки, посилення можливостей протидії гібридним загрозам і реалізації комплексних інфраструктурних та енергетичних проєктів. Міститься заклик до колег у державах-членах ЄС та інституціях ЄС, а також у Сполучених Штатах Америки (США) продовжувати підтримку Грузії, Республіки Молдова і України на шляху демократичних реформ. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/300547>.

148. **Сюндюков І. 100 років: від Брестського миру до Мінських домовленостей** / Ігор Сюндюков // День. - 2018. - 6 берез. (№ 40). — С. 4. *Наведено порівняльну характеристику Брестського миру 1918 р. та Мінських домовленостей щодо врегулювання ситуації на Донбасі. Зазначено, що Брестський договір є класичним прикладом вимушеного і нерівноправного компромісу. Наголошено на принциповій схожості між подіями 1918 р. та 2014-2015 рр., а саме – хронічне запізнення з реальними діями, які могли б виправити ситуацію; нездатність сприймати ворога саме як ворога та схильність бачити в ньому "партнера"; готовність йти на незбалансовані компроміси та на надмірні поступки; пріоритет пошуку зовнішніх союзників перед зміцненням державницьких структур всередині України.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/polityka/100-rokiv-vid-brestskogo-myru-do-minskyh-domovlenostey>

149. **Шлях до НАТО лежить через впровадження стандартів альянсу** // Голос України. - 2018. - 7 берез. (№ 45). — С. 3. *Надано інформацію про чергове засідання Міжпарламентської ради Україна – НАТО спільно із виїзним засіданням підкомітетів Політичного комітету і Комітету з питань економіки і безпеки Парламентської асамблеї НАТО. Співголови Міжпарламентської ради Україна – НАТО І-й заступник Голови Верховної Ради України (ВРУ) Ірина Геращенко та член Парламентської асамблеї НАТО, канадський сенатор Рейнелл Андрейчук оприлюднили заяву, в якій від імені членів Міжпарламентської ради підтвердили непохитну підтримку незалежності і територіальної цілісності України, засудили надання Російською Федерацією (РФ) політичної, військової, економічної допомоги членам незаконних збройних формувань в окупованих районах Донецької і Луганської областей. Наголошено на важливості успішного реформування національного сектору безпеки і оборони, в процесі якого ключову роль має відіграти Верховна Рада України.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/300618>

**Підготовлено Відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України ім. Я. Мудрого**

Відповідальний за випуск Н. Я. Зайченко

2 квітня 2018 р.